

HIND
40
KENTI

ROMAAN

No

6

Kevad mäejalal.

Steineri foto.

Fr. R. Kreutzfeldi foto.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

59
7594

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKÄIK.

ROMAAN Nr. 6

SISU:

Stud. theol. U. Schilting: Kes veeretab kivi hana ukse eest ära?

W. Marken: Raadiomees.

James Oliver Curwood: Kasan — koerhunt.

Thomas Murke: Ah Luni unelm.

P. Grünfeldt: Sport.

Michael Zwick: Pine.

Ludvig Biro: Jaapanlane

Mustlaste muinasjutt: Jumal ja inimesed.

Ernst Fürst: Üheksatuhat marka.

Arnold Liiv: Valgus üratub.

Maurice Maeterlinck: Minu koer.

Thea von Harbou: Kes meie järel tulevad.

Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad:

12 kuud (24 nr-t) Kr. 7.50

9 " (18 ") " 6.—

6 " (12 ") " 4.—

3 " (6 ") " 2.—

2 " (4 ") " 1.50

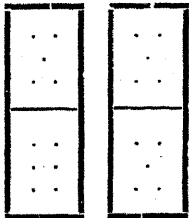
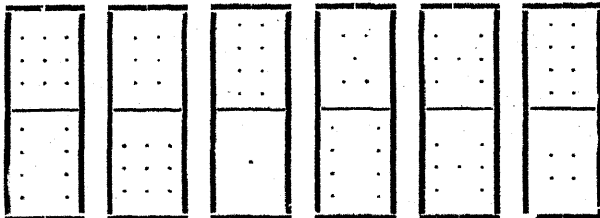
1 " (2 ") " —.80

Üksiknumber " —.40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,

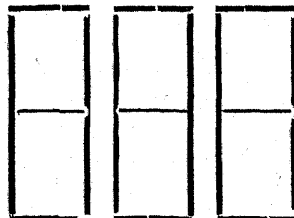
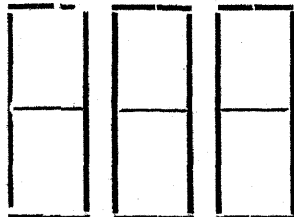
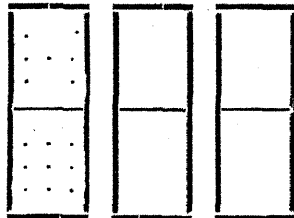
telefon 437-18.

Mõistatus

Nr. 5 (239)

Seadnud: Em. Gutmann.

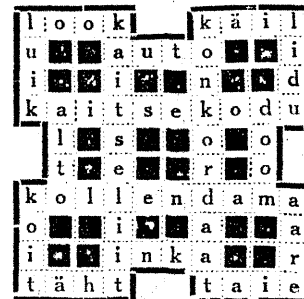
Antud kivid asetage nõnda tühjemale kohtadele, et kõik rist- ja mõlemad põikjooned annavad summas arvu 39.

Lahendus ilmub Romaan nr. 7 (241).

See mõistatus oli eelmises numbris laotud eksikombel valesi. Seepärast avaldame selle mõistatuse uuesi.

Lahendus

Nr. 4 (238).

Siidi ja poolsiidi riidet suurel ja väiksel viisil pakub oma vabrikuladudest:

K/M „TEKLA“

Tallinn, Viru t. 14—1, tel. 447-87

Tartu, Aleksandri t. 6, tel. 1-95

Narva, Peetri pl. 6

Petseri, Turu pl. 17

Viljandi, Lossi t. 19, tel. 30

Romaan

Nr. 6 [240]

Märts 1932

XI. aastakäik.

Kes veeretab kivi haua ukse eest ära?..

Stud. theol. **Uno Schilting.**

See on kõigi aegade inimeste valusam küsimus. Puudutab tänapäeva inimeste huuli ja eriti veel päevil, kus räägitakse jälle ristist, hauast ja ülestõusmisest. Saabub aeg, kus surma ja elu, oleviku ja igaviku küsimused ka tänast masinlikult mõtlevat inimest puudutavad ja moodsa aja masinavilede ja sireenlaulude vahel ka südame ja hinge kõnet on kuulda. . . . See on kevade tuleku, valgusepaiste ja ülestõusmise aeg. Looja rikkuse ja küllusesarvest muutub nagu üleöö elu ja looduse pilt. Vinged stügistuuled kaovad soojade kevadtuulte eest, kare põhjamaa mullapind toob välja esimesi kevadõisi, ja linnud, need armsad laulusõbrad, tulevad kaugelt jälle tagasi ja oksalt oksale siristavad rõõmsat elulaulukest. Ja inimhingi puudutab kevadekohin, ärkab südamepõhjas igatsus valguse, ilu ja armastuse järele, läbistab mõte, mis endaga kaasas kannab elu ja ülestõusmist. Aga see kivi, mis iga ülestõusmis püha ootuste-lootuste varakambri ukse ees seisab, mis iga aasta järjest, nüüd juba ligi kaht tuhandet korda ärälükkamist ootab? Siis seal Kolgata hauakambri ees ootasid kolm ainukest, nüüd on miljonid nende arv, kelle elu-loomuste teerajale on etteveeretatud suur, raske kivi. Seal, kus toidupuudus ja hingehäda, kus varisenud varandused ja elu, kus surmalein ja must mure — kõikjal seal on haud, sügav ja avamatu, varjatud hiiglakiviga, mida ükski inimkäsi kõrvale lükata ei suuda. Ja kui palju on tänapäeva masinliku eluahelaga seotud inimesi, kes omad parimad pütised ja igatsused, omad südameilusamad soovid ja aarded väsinuna, pettununa on hauakambri kannud, kuhu nad need jätavadki selle suure kivi taha, mille ta-

gast nad väljapääsu ja ülestõusmist ei usu. Väsisvad ja nõrkevad, sest neil ei ole usku, ülestõusmist ega elu. . . .

Kas peab siis tõesti inimese väsimatult rühklevat eluteed, mis hällist algab, läbi õpingute ja otsimiste, püüdumise ja ohvrite ning kannatuste läheb, kroonima viimselt haud, mullakamber, kus kõik unub, lõpeb ja hävib? Kas võis see, kes oli Tee, Tõde ja Elu, jääda hauakambri ja kaduda lasta elu ja armastuse mõtte, mis ometi igavene peab olema? Ei. Ülestõusmise püha varajane päike, Kõigeväelise Looja tahe ja elu igavene, surematu mõte pidi elavaks saama ning tõde ja õigus pääsema maksvusele. Ja sündiski ilusam ja ainulaadne inimlik maailma aja loos, elu uuestsünni ja ülestõusmise koidik. Muldne haud ja relvastatud sõdurid ega raske kivi ei suutnud elu ja armastuse vürsti hoida. Ta pidi üles tõusma. Ja üle maailma väljade ja legendikkude kõlas võimas hüüe, ülestõusmise võidulaul: „Kristus on üles tõusnud! Ta on tõesti üles tõusnud!“

See julgustav, ülendav eluvõidulaul elab ja kõlab veel edasi. Aegade käik ja elu torm ei ole suutnud vaigistada ülestõusmise äratavat hüüdu: olgem rõõmsad, tõde, armastus ja elu elab edasi! Põlvest põlve ja südamest südame elab see julge usk nende tütarde ja poegade rinnas, kes üle oleviku kannatuste ja rühkelduste, üle kokkuvarisenud lootuste ja haudade palavikuliselt, lootusrikkalt edasi elavad ja töötavad, täis usku ja indu, südames kevad ja elu, alaline ülestõusmise rõõm. Neid saadavad nüüdseilgi pühil kevadised äratavad elutuuled, mis niisugusteks jõuvägedeks muutuvad, et kivid haudadelt veerevad ja ülestõusmise võidulaulud kõlavad.

Raadio-meess.

Saksa kirjanik V. Markeni romaan

6

„Millised põhjused juhtisid teid?“

„Tema kirjeldas mulle oma häda ja mina mõtlesin endisele ajale . . . ning aitasin teda!“

„See on iseenesest inimlikult arusaadav, aga mitme tunnistaja tunnistusest selgub, et teie kadunu vastu enam kõike muud kui sõbralikkust tundsite.“

„See on õige!“

„Teie siis vihkasite tapetut?“

„Ei tea. Ta lükkas mind eemale. Mina..., ma külastasin teda paarkorda hotellis! Ma..., ma pidin teda aitama kohasaamisel heli-filmi asutusse . . .“

„Kuidas proua Zschinsky seda mõtles?“

„Mina ise olin saanud mitu ettepanekut, muuseas Lammelilt Hollyvoodi.“

„Ja lükkasite need tagasi. Missugused põhjused juhtisid teid selles?“

„Minul, mul oli naine, keda ma armastasin, ja kaks last . . . minu lapsed! Olin rahul oma vaikse õnnega, ei tahtnud tungida avalikkusse, kartsin oma õnneraasukese kaotamist!“

Need sõnad mehe suust, mis tulid sügavast südamest, haarasid kuulajaid kõige sügavamalt.

Ka sadatuhandeni ulatavate kuulajate hulgast hoovas läbi nagu torm. „Minu . . . lapsed!“ Milline määratu kibedus ja piin peitus neis sõnades!

„Teie kartsite oma õnne pärast! Ma mõistan teid, härra Markgraf . . . ja Zschinsky käis peale?“

„Jah . . . , tema käis peale, ei jätnud mind rahule! Siis, kui ta poeg verejooksu sai, palus ta minult kolmtuhat marka! Ma muretsesin temale selle summa!“

„Kust?“

„Selle andis mulle härra Schulenberg kõige südamlikul viisil.“

„Ja teie andsite selle raha Zschinsky?“

„Jah, kaks tuhat marka!“

„Ja kas proua Zschinsky saatis oma poja Davosi?“

Rainer heitis pelgliku pilgu Laykale, kes teda üksisilmil vahtis.

„Ei!“ vastas ta piinatuna. „Tema mängis selle raha ära!“

Nüüd tõusis saalis torm. Sügavaima meelepaha torm läks läbi ruumi ja keegi hüüdis kõledasti: „Oli see aga ema!“

Layka oli Raineri sõnade juures kokku varisenud.

Aga ta tõusis jälle ruttu ja vankus võre ette, mille taga kaebealune istus.

Piinarikka pilguga vahtis ta tarretult Rainerile. Siis kahmas ta kinni ta kätest ja pigistas neid kramplikult.

„Minu . . . ema . . . mängis selle raha ära!“

Nagu süüdlane laskis Rainer oma pea longu vajuda.

Kohtuteener astus Layka juurde ja saatis ta tema kohale tagasi.

Kuid advokaat Arnim oli võpatanud. Ta oli Laykat tähelepanelikult silmitsenud, ja korraga tuli talle teadvus, hakkas nagu päike paistma.

„Härra Markgraf,“ ütles peakohtunik jälle, „kas tapetu ütles seda teile ise?“

„Jah!“

„Ja mis ütlesite teie? Kas te ei olnud kangesti ärritatud?“

„Jah, olin,“ tunnistas Rainer.

„Kas see hetk ei sünnitanud teie viha, härra Markgraf?“

See oli lõksusarnane küsimus.

„Ei tea. Vaevalt jaksasin midagi mõelda. Ma lahkusin . . . , ja mul oli, nagu oleks kõik mu ümbrus muutunud pimedaks.“

„Kas ei taha teie meile selgesti ütelda, miks te ennast tapetust lahti ei ütelnud, kui aru saite ja nägite, et olite temale saanud väljapressimise objektiks, abinõuks sihi saavutamisel?“

„Seda . . . ei või ma ütelda!“

„Kas teie ei olnud Zschinskyga armuvahekorras? Või seisite temaga varem intiimvahekorras?“

„Siin keeldun ma vastamast!“

„Härra Markgraf, kõik on kaalul! Puitake oma süda välja!“

„Ei või — ei või!“

Äkki tõusis advokaat Arnim kärsitult.

„Siis tahan mina rääkida tema eest ja ütelda, mida kaebealune ise ütelda ei taha ega suuda!“

Saalis valitses suur ärevus.

Kohkunult vahtis Rainer kõnelejale. Ta aimas, mis nüüd tuleb.

Aga advokaat ei näinud ta loitvaid, paluvaid silmi.

„Kõrge kohus, minu härrad vannutatud mehed! Vaadelge kord tunnistajat Zschinskyt!“

Kas teile ei paista silma suur sarnadus. . . tema ja kaebealuse vahel? Mina väidan: Layka Zschinsky on . . . kaebealuse poeg!

Kohtusaalis valitses surmavaikus.

Kõigi silmad viibisid kaebealusel, kes oma pingil kokkuvarisenuna istus.

„Kaebealune,“ võttis kohtunik pehmelt sõna, „tunnistage tõtt! Kas härra advokaadi väide on õige?“

Kõik pidasid hinge kinni, nägid, kuidas mees tõusis, ja vaatasid tema piiritumalt väsinud näosse.

„Jah!“ ütles Rainer tasa.

„Teil oli noores eas Zschinskyga armuvahekord, millest võrsus poeg?“

„Jah!“

„Kui vana te siis olite?“

Raineri pea vajus longu. Ta võitles enesega. Siis tuli ta suust vägisi:

„Seitseteistkümmed aastat!“

Inimesed istusid sügavaimas vapustuses. Vahtisid Markgrafile ja aimasid, millist piina ta oli tundnud.

„Seitseteistkümmed aastat!“

Mõõtmatu häbi värises ja vabises neis kahes sõnas.

Kuulatavast maailmast hoovas üle nagu määratu läbielamus. Ühe terve elu piin peitus neis sõnades, inimene pööras oma sise-mõni teine peab oma taskud pahupidi pöörama. Nagu varast sunnitakse asju välja andma, nii suniti ühe mehe hingest välja kibedaim süütunnistus.

Kaua kestis meeleliigutus.

„Nii siis oli omaaegne süütegu see, mis teid sidus Zschinsky külge. Mispärast ei kõnelenud teie seda kohe?“

Rainer tõusis. Kirglikult ütles ta:

„Mispärast ma varem ei kõnelenud, härra kohtunik . . . , sellepärast et ial kõnelda ei võinud. Olin alles nii noor . . . , nii noor, ja kadunu . . . oli minu esimene armastus. Ma patustasin ja kannatasin selle all. Aga . . . ma armastasin kord, ja mis tegid aastad, mis . . . tema oli minust vanem! Mul polnud õöl ega päeval muud mõtet kui: luua, töötada, millegiks saada, et nooru pattus jälle heaks teha. Muud mõtet ei olnud minul — võrgutatul, kui et kord tema saaksin oma kõrvale. Kui oma naise! Ja kui ma seda temale ütlesin — , siis naeris ta ainult, naeris mu välja!“

Ta kääl tõusis. Ta silmad loitsid.

„Härra kohtunik . . . , teie olete inimene, olete mees! Võimalik, et mõistate, mis ma olen kannatanud. Olen tundma õp-

pinud kibedaid tunde hädas ja surma sõjas, elu pole mulle midagi kinkinud, ja siiski: ükski tund ei olnud nii kibe kui see, mil mu esimese armastuse naine minu välja naeris . . . kui ta mind nimetas jõledaks, kui ta minu püha tahet nimetas rumaluseks! Minu vanemad olid minu kasvatanud puhtuses . . . , ma olin nii noor . . . ja unustasin enese . . . , aga ma armastasin. Minu armastus oli kõikja mõiste, oli midagi jumalikku! Ja siis naeris üks inimene mind selle eest!“

Ta hingas raskesti. Rusikas käed rinnale surutud, nii seisis ta kohtu ees.

„Naerge mind ometi kõik! Mind, narri! Jah, ma tean, maailm on teistsugune! Aga Jumal on minu hinge kord asetanud häbi . . . , ja ma ei vabanenud sellest, ei pääsnud selle käest. Minus murdus tookord kõik, paistis, nagu oleks puhtuse ja ilu maailm muutunud mustuseks, poriks. Ja . . . ma põgenesin tema eest! Ma töötasin, tegutsesin, et unustada, aga mu kibedaim alandamise tund ei ununud ialgi! Kuni ma õppisin tundma ja armastama oma naist . . . , ja siis . . . , kui tulid minu lapsed!“

Ta peatas ja võitles enesega.

„Minu . . . lapsed . . . , kui ma nende silma vaatasin, siis helises minus mingisugune hää, see ütles: „Oled lepitatud!“ Ja siis ilmus saatus jällegi minu kõrvale. Õppisin oma esimese armastuse naist uuesti tundma, olles ise kõneleja ringhäälingus. Vana piin ärkas uuesti! Ja siis kuulsin seda, mis mind temaga sidus Tema oli mulle sünnitanud poja! Patt oli saanud lihaks!“

Vapustatult kuulsid kõik ringhäälingu kuulajad mehe piinavat ja ometi vabastavat tunnistust.

„Härra kohtunik . . . , mis siis tuli . . . seda teate. Minult nõuti raha . . . ja armastust . . . Raha, selle ma andsin . . . , aga minu süda oli surnud! Olin seotud poja läbi . . . , oma poja läbi! Kadunu pigistas mu välja, ta vajab palju raha . . . mängis . . . ju jõi . . . ja oli morfinistina. Seda teate te kõik! Aga . . . see polnud kõige kibedam. Kõige raskem oli, et minu esimese armastuse naine oli saanud . . . hooraks. Kel süda rinnas põksub, mõistab, et kõik, mis minule nüüd järgneb . . . , kerge on selle põrgu kõrvale, mis ma olen läbi elanud. Mina lükkasin ta tookord Viktoria saalis enesest eemale, kui ta nimetas mind . . . oma armukeseks. Tema surmas olen ma süütu! Seda vannun ma . . . oma

laste pea juures! Seda, härra kohtunik, oli mul ütelda!“

Advokaat Arnim pidi toetama vankujat, kes surnukahvatult vajus toolile.

Sügavas meeleliigutuses istusid kuulajad ja kohtunikud. Sügavas südames olid nad vapustatud mehe tunnistusest. Naised nutsid. Paistis, nagu oleks kaastunde ja arusaamise laine hoovanud kõigilt kaebealusele.

Kõigile oli see nagu ime.

Leidus ometi veel inimene, kes oli võidelnud puhtuse eest, kes tundis ennast saatuse ees vastutajana, kõige eest, mis talle ta lapsees kui kallis varandus oli kätte usaldatud: oma hinge eest.

Kõik seisid kohmetult selle mehe ees. Nad tundsid endid väiksetena selle võitleja ka kannataja vastas. Ja tõmbasid jälle kergemini hinge, kui kohtunik uuesti sõna võttis:

„Kas on mõnel härral veel kaebealuselt midagi küsida?“

Prokurör ütles ei, samuti advokaat.

„Siis annan härra prokurörile sõna!“

Prokurör Wolfen tõusis ja algas.

Seesmine meeleliigutus peitus ta sõnades, kui ta väljendas, et tema kui prokurör veel iial enne ei ole seisnud nii raske ülesande ees kui nüüd. Kõik kaastunne pöörduvat kaebealusele ja tema kui tundlik inimene mõistvat samuti kui kõik teised, kui raskesti kaebealune on kannatanud.

Ta seletas kõik põhjalikult ja esitas siis ettepaneku, kaebealusele pehmemdavaid põhjusi arvesse võttes määrata kolm aastat vangistust.

Publik ootas põnevalt kaitsja kõnet.

Härra Arnim asetaski kõik oma inimlikkuse oma sõnadesse. Ta ei tarvitanud mingisugust kõnekäändu, nagu neid kaitsjad tihti tarvitavad, ei vajanudki neid, sest kohus oli ju selgesti ilmutanud inimlikku arusaamist.

Ta andis karakterpildi mehest, keda saatus nii karmilt karistanud, ülistas ta täielikkust ja südamlikkust, tõstis ta kui inimese üles kõigi silmade ees.

„Inimene nagu Rainer Markgraf ei saa tappa ega saa ka valetada! Kas usute, mu härrad, et üks inimene kõige läbi tehtud kibeduse ja piina järele, millest vabanemiseks surm pääsmist tähendab, veel jõuaks jõudu koguda valetamiseks? Ei, see käiks inimese jõust üle! Mu härrad kohtunikud ja vannutatud mehed, teie olete kuulnud kaebealuse piinarikast tunnistust; teiegi südamele koputas see võimsalt ja teie seisite nagu meie kõik kummalise elamuse

ees. Teid ootab kibe kohus kaebealuse kohtu otsust teha. Pidage meeles selle tunni vastutust, ärge karistage inimest, kes elu sügavaimat kibedust tunda saanud, mitte enam oma otsusega: süüdlane! Mis ütleb juurdlusmaterjal? Juhus mängib elus tihti kummalist osa. Ja kas pole olemas hulk teisi võimalusi, mis võivad Zschinsky tapmist oletada? Surnu on elus seisnud lähemas ühenduses paljudega. Kas ei ole võimalik mõrtskatöö mõte kättemaksust. „kas mõne tagasilükatud mehe või mõne pettunud naise poolt. . . , kõik need võimalused on olemas. Kriminaalpolitsei juurdlus on lõpnud negatiivselt. Ja nagu see on harilik: meri mässab ja nõuab ohvrit. Aga see ohver ei tohi olla Rainer Markgraf, kes juhuslikult umbes arvataval surmatunnil seal korteris viibis. Mõtelge dr. Rothe otsusele, mis ütleb, et surm arvatavasti juba varem oli saanud kui kaebealune juhuslikult elutoas viibis —, et pojale ta viiulit kätte viia. Ei leidu vähematki tõendust, et Rainer Markgraf süüdi on. Nõuan kaebealuse vabaks mõistmist täies ulatuses!“

Tänulikult ühines publik kaitsja ettepanekuga.

„On teil veel midagi ütelda, kaebealune?“ küsis kohtunik.

Rainer eitas.

„Siis läheb kohus nõupidamisele.“

— — —

Advokaat Arnim võttis Raineri käealt kinni.

„Kas olete minule pahane, härra Markgraf, et ma teilt teie saladuse välja pigistasin?“

Rainer raputas väsinult pead.

„Ei, see on nüüd ju kõik üks kama!“

„Olge vapper ja tugev nagu seda olete kõik oma eluaja, armas sõber! Või tahate nüüd relvad metsa visata?“

„Ei tea. Mul pole mingisugust mõtet!“

„Mõtelge oma pojale!“

Raineri kehast käis läbi võpatuse, siis vaatas ta tunnistajatepingile.

Suunis oma pilgu pojale, kelle pilk isa pilku oli oodanud ja kes teda nüüd õnnelikult silmitses.

Poisi pilgus peitus midagi abitut, lapselikku, nii et Raineri huuled tuikasid. Ta südames ärkas kaastunne, halastus ja armastus poisi vastu, kes oli tema poeg.

Ta sirutas mõlemad käed üle võre.

„Isa . . . minu isa!“ ütles Layka pisarsilmil. Ja piinatud mehest hoovas läbi lu-

nastusetunne. Kramplikult surus ta poja käed oma rinnale.

„Minu — vaene — poiss!“ ütles ta värisedes. —

Põlevail silmil vahtisid saalis viibisid sellele vapustavale pildile.

Isa ja poeg olid üksteise leidnud!

Nad nägid, kuidas Rainer ainult raskesti võideldes suutis tõrjuda vabastavaid pisaraid. Pead vajusid norgu, pilgud langesid maha, nagu oleks neil häbi olnud seda püha stseeni vaadelda.

Schulenberg pigistas hambad kokku.

Tema pilk tabas konsul Kerstenit, kes tema lähedal istus.

Mehed silmitsesid teineteist. Siis Kersten tõusis ja ruttas intendandi juurde.

„Härra intendant, loodetavasti jääb kõneleja Markgraf meile alles!“

Suure, südamest tuleva rõõmuga kahmas intendant Kersteni käed ja ütles soojalt:

„See sõna, härra konsul, peab meid tegeema headeks sõpradeks!“

„Seda ta peab, härra intendant!“

— — —

Vannutatud mehed istusid kohtunikude seltsis. Rääkis üks ja rääkis teine. Kahtlemine kõlas nende sõnadest. Süda kihutas neid vabaksmõistmisele. Ometi leidis ka mõndagi, kes uskus, et ta amet teda sunnib südame vastu otsustama.

Äkki ilmus kohtuteener suurimas ärevuses nõupidamisetuppa.

Peakohtuniku kulmud kipsusid.

„Mis on?“

„Härra doktor, härra prokurör palub nõupidamist katkestada ja asjaharutamist uuesti alata . . . , sest on tulnud kõmuline pööre. Mõrtsukas on leitud!“

See oli kui pommi plahvatus.

Kõik hakkasid kergemini hingama.

Kohtunik lõpetas nõupidamise, ja kõik läksid tagasi saali.

Publik ootas juba kaua täis hullemat põnevust. See põnevus jõudis haritipule, kui peakohtunik kuulutas:

„Kohus avab asjaharutuse uuesti, kuna teatati, et proua Zschinsky õige mõrtsukas praegu olla leitud. Annan sõna härra prokurörile!“

Nüüd puhkes saalis nagu maru. Võrratu hõiskamine vallandus kõrges ruumis. Inimesed tõusid ja tungisid võre poole, mille taga kaebelune istus.

Vaevalt suudeti rahvahulka rahustada.

Peakohtunik sai aru sest vaimustusest ja

heitis prokurörile pilgu. See mõistis ja ootas, kuni ärevus vaibus.

Siis võttis ta sõna.

„Veerand tunni eest on koomikute kabeeres, kus publiku soovil programmi asemel selle protsessi ülekandmine toimus, enese oma garderoobis maha lasknud tantsjanna Irene Dagmar. Tema juurest leiti kiri, milles tantsjanna tunnistab, et ta proua Zschinsky on armukadeduses odaga surnuks pistnud. Seega on kaebeluse süütu proua Zschinsky surmas tõestatud ja mina nõuan asjaharutuse otsekohest lõpetamist ja kaebeluse viibimata vabakslaskmist!“

„Mina ühinen härra prokuröri sõnadega!“ hüüdis kaitsja rõõmsasti.

Publik plaksutas vaimustatult käsi. Ta oli kui meeletu.

Advokaat Arnim aga võttis Raineri kätest kinni.

„Issand Jumal, armas Markgraf, kui rõõmus ma olen! . . . Rõõmustage ühes minuga . . . Teie olete vaba! . . . Teie olete rehabiliteeritud! Teie au on jälle jalale seatud!“

Rainer istus noruspäi.

„Olge tugev, härra Markgraf! Mõtelge pojale! Teid ootab ülesanne! Teie ei vaju nüüd mitte aralt resignatsioonisse. Küll elu jälle heaks teeb, mis ta teile nüüd paha tegi!“

Rainer tõmbas sügavasti hinge.

„Teil on õigus, härra Arnim,“ ütles ta tasa. „See ei oleks minust ilus, see oleks argtus, kui ma nüüd meele heidaksin!“

Võre ees tungisid inimesed, kõige ees intendant, härra Schulenberg. Ta oli rõõmust joobunud. Mõlemad käed sirutas ta üle võre ja võttis Raineri kätest kinni.

„Armas, armas sõber!“ ütles ta särades.

„See on unustamatum tund minu elus, ja seda lubage mulle, härra Markgraf: meie jääme sõpradeks ja töötame üheskoos edasi! Ütelge jah, härra Markgraf!“

„Seda ma arvan, härra Schulenberg! Seda ma arvan . . . , kuni mind veel tahetakse!“

Schulenberg naeris südamlikult.

„Veel tahetakse . . . , kõik ootavad teid!“

Publik tema ümber, nende hulgas ringhäälingu härrad, konsul Kersten, kõneleja Horst Marcellus ja doktor Seeliger oma tütrega — kõik kinnitasid seda vaimustatult.

„Meie ootame teid!“

— — —

Rainer lahkus kaebeluste pingilt ja astus oma poja juurde.

„Tule, mu poiss!“ ütles ta lihtsalt. „Nüüd jääme kokku!“

Hõisete saatel lahkus Rainer kohtusaalist. Inimesed seisid paremal ja vasemal reas ja nende juubel, nende südamerõõm saatis teda. Rainer oli nagu joobunud.

Tal oli, nagu oleks raske koorem ta südame pealt kadunud, nagu julgeks päike temale pilvede tagant jällegi aralt oma nagu näidata.

Kohtumaja esine mustendas inimestest.

Kõik, kes seal ligidal oma aparaatide ees istunud ja kohtupidamistkuulanud, olid rutanud välja oma korteritest seda meest nägema.

Ja kui Rainer ilmus, vallandus võrratu vaimustus; nii et see teda otse uimastas.

Kui Rainer tahtis autosse astuda, vaatas ta oma saatjatele küsivalt: „Kuhu?“

Seeliger ütles soojalt:

„Minu juurde, härra Markgraf. Tehke mulle see meelehea, et olete esialgul ühes oma pojaga minu külaline!“

„Ma tänan teid!“

Ja publiku kõrvulukustava juubeli saatel hakkas auto liikuma. — —

Jõudnud Seeligeri väikese villa ette, jätsid kõik jumalaga, ainult Darius saatis oma väimehe ta uude kodusse.

Age Börne juhatas Raine ja Layka neile määratud ruumidesse.

„Siin peate elama, härra Markgraf. Loodetavasti meeldib teile elu siin nii, et viibite meie juures meelsasti . . . niikaua kui tahate!“

Rainer vaatas ringi. Valged ja sõbralikud olid need ruumid. Siin oli valitsenud kunstnikutunne, et luua täielik kosutav kodu.

„Kuidas pean teid tänama, preili Börne?“ ütles ta tänulikult.

Seeliger ja ta tütar lahkusid. Darius jäi oma väimehe juurde. Nad võtsid istet.

„Kuidas käib Ingridi käsi?“

„Ära küsi minult tema järele! Tema ei räägi sõnagi. Kui tahetakse temaga mõistlikult kõnelda, siis silmitséb ta sind vaenulikult ega taha midagi kuulda!“

„Ja ta nõuab lahutust?“ küsis Rainer tasa.

„Jah!“ ütles vana Darius tusaselt. „Aga oota ära, ma arvan, nüüd loeb ja kuulab ta kõik, mis on olnud. Ta polekski ju naine, kui ta nüüd ei saa teised mõtted.“

„Vaevalt julgan seda loota! Isa, siis oskan mina ta südant enam mõista kui sina. Ja lapsed? Kuidas käib laste käsi?“

„Oh, need on head ja tublid, kuid väga tõsised. Neil puudud sina. Mina viibin palju nende hulgas. Iga teine küsimus kuulub neist isale. Nüüd olen neile jutustanud, et

sa pidid minema pikale reisile ja neil olgu kannatust.“

Mehe vali nagu muutus korraga pehmeks. Kibedad pisarad tulid temale silma.

Ta nägi lapsi oma ees, väikest Volfi, naljakat Urselli, kes täis pillavat armastust tema küljes rippunud ja oma südame täielikult olid temale kinkinud.

Tema — lapsed!

Kuidas oli ta nende järele ihanud, kui ta üksikult oma vangikambris istus! Kuidas oli tal puudunud nende naer, nende naer, nende õrnus! Eriti sel tunnil puudusid nad tal kahekordselt.

Ja nüüd nõudis naine, keda ta ikka veel armastas täiest südamest, — lahutust! Ja lapsed — kas pidi ta nad ära kiskuma emalt, kelle küljes nad rippusid nagu lapsed ikka ripuvad ema küljes?

Oli vaid üks tee: see, et Ingrid temaga jälle ühines.

Ta mõtles nende armastusele. Kui võimsalt oli see täitnud nende mõlemate südameid! Kuidas olid nad katsunud üksiste heaks kõik teha, mida nad üksiste silmast olid lugenud!

Ja nüüd pidi see kõik olema otsas, sest et ta ennast piina kibedal tunnil ei olnud suutnud avaldada oma saladustega?

Ei, nii halastamatu ei võinud olla saatust!

„Isa,“ ütles ta Dariusele, „ma olen teinud Ingridile ülekohut. Ma oleksin pidanud rääkima ja tunnistama, kui ta minult seda nõudis. Ja ma tulen homme või tunahomme koju. Tahan temaga rääkida ja temalt andeks paluda. Kõik peab saama jälle heaks. Peab! Juba laste pärast!“

Darius noogutas: „Jah, Rainer, see on kõige parem! Minagi loodan, et ta oma meelt muudab. Teie olete üksisteist ju nii väga armastanud“

„Jah, isa, Jumala eest, seda me oleme!“ — Vana Darius oli lahkunud.

Rainer seisis üksi poja ees.

„Oled sa mulle pahane, Layka?“

„Ei, ei, ma olen sulle nii väga tänulik! Nüüd tean ma ju, mis sa minu heaks oled teinud, ja mul on isa . . . , ma ei ole enam nii üksipäi kui seni! Nüüd ei tohi ma oma kunstis kuivada! Sina aitad mind, isa, et ma tõusen suureks kunstnikuks . . . nagu sina!“

„Mina aitan sind!“

„Sa pead mind mõistma, isa! Mul pole ju peale muusika olnud kedagi. Minu ema ei ole mind iial armastanud . . . , olin tal ees, eksitasin teda. Ta lükkas mu ellu ja jättis sinna. Ma patustasin kõige oma eluga.“

Ei olnud ju kedagi, kes mind hoidis! Ja mul oli vaid minu kunst. Isa, kui ma mängisin, siis unustasin kõik . . . , siis tuli mulle nii mõnigi kord häbi . . . , siis hakkas mu süda põksuma! Ja sellepärast, isa, armastan ma oma kunsti, ja ma tahan täiusele jõuda nagu sina, saada nii suureks kui sina, nii suureks kui sina, isa! Aita mind, et ma selleks võiksin saada!”

„Mu poiss! Ma tahan sind aidata! Aga kõik edevus ja auahnus raputa maha! Ära kuula häält oma ümber, mis sind tahavad meelitada. Sa tohid vaid üht: tahta rõõmu anda, kui sinu kunst ei pea kuivama viletsas sõrmeväleduses. Kui igas poognatõmbes ei kõnele su süda, su andev hing, siis murra katki viiul, sest siis on kõik kasutu ja mõttetu!”

„Nii peab see olema, jah, isa!”

Rainer astus poja juurde ja võttis ta ümber kinni.

„Minu poiss!” ütles ta pehmesti ja suudles teda esimest korda suule.

Layka muutus jälle lapseks. Ta nuttis isa rinnal.

„Võta viiul, Layka!” palus Rainer tasa. „Ja mängi, mängi mulle üks laul!”

Tänulikult, pisarad ikka veel silmis, silmitses teda poeg.

Siis võttis Layka viiuli, mis seisis klaveril.

Rainer istus klaveri ette ja algas.

Layka järgnes.

Väljas kuulasid vana doktor Seeliger ja ta tütar.

Viiuliheli kostis nendeni.

Mängijad mängisid Raineri lemmikhelitööd, Dvoraki „humoreski“, tükki, mis kannab vale nime, sest ta on põhjalikult vaadates nii sügavtõsine kui harva mõni teine helitöö. Temas heliseb midagi, nagu nutaks keegi ja püüaks jälle leida päikest. Ja nii tundsid seda ka mõlemad hingetult kuulavad inimesed. Veel iial ei olnud Layka nii palvelikult mänginud kui sel tunnil. Lõpmata tänulikkus isa vastu täitis teda neil õnnestavatel silmapilkudel. Ta mäng oli täis indu ja südamlikkust.

Neljas peatükk.

Kaks päeva hiljem sõitis Rainer Hannoveri lähedal asuvasse Peinasse, kus Ingrid ühes lastega oma vanemate juures elas.

Oma tulekut polnud ta teatanud. Temas peitus salakartus, et Ingrid ehk võiks tema eest põgeneda.

Proua Darius ilmus lävele.

Ja ehmatas Rainerit nähes.

„Sina . . . oled see?”

„Jah, ema!” ütles Rainer südamlikult, kui raske see tal vastuvõtja tõrjuvat tooni kuuldes ka oli.

„Tulen Ingridi ja laste juurde!”

Viivitades laskis proua Darius ta sisse ja saatis ta saali, olles ise külm ja jäine.

„Ütlen seda Ingridile!”

Nende sõnadega lahkus ta toast.

Rainer ootas, vaid mõned sekundid, aga see ootamine oli täis piina.

Äkki ilmuv Ingrid.

Ta oli kahvatu ja ütles tasakesi: „Tule!”

Rainer järgnes talle elutuppa. Seal vaatas ta ringi. Otsis oma lapsi.

„Istu!” ütles Ingrid tasa. „Teadsin, et tuled!”

Rainer istus tema vastu ja ehmatas, kui Ingridi tõrjuvale näole vaatas. Aga ta algas südamlikult ja ütles:

„Ingrid, olen sulle teinud ülekohtu sellega, et sulle ei ütelnud, mis mind rõhus. Mõistan nüüd, et ma oleksin pidanud sulle kõik tunnistama. Aga mu süda oli kinnine ja lukus. Isegi kohtu ees ei oleks ma seda jaksanud avaldada, kui see minust ei oleks välja kistud.”

Ta silmitses naise nägu, kuid see jäi tarretuks.

„Ingrid, ma palun sind, tule jälle minu juurde, unusta kõik, mis oli! Olen alati armastanud ainult sind!”

Ent naine raputas pead. „Ei,” ütles ta kindlasti. „Seda ma enam ei või!”

„Ingrid, kas tead ka kõik, mis on sündinud? Kas oled lugenud, et ma olen vaba ja et mõrtsukas on leitud?”

„Ema ütles seda!”

„Usud sa, et ma olin sulle truu?”

„Seda ma ei tea,” vastas Ingrid tõruvalt.

„Ingrid,” palus mees uuesti, „ma tahan sinu armastuse eest edasi võidelda. Tahan sind enesele tagasi võita. Palun sinult vaid üht, laste pärast, jääme kokku!”

„Ei!” ütles naine valjusti. „Ei või! Kui sinule tookord esitasin küsimuse ja sina jäid mulle vastuse võlgu tunnil, kui nad sinu ära viisid, siis vandusin ma, et meie vahel iial enam ei pea olema ühendust. Ja seda ei võigi enam olla!”

„Ingrid, Jumal vabastab su vandest — mõtle lastele! Kas meie pärast peavad nemed kannatama häda? Nad armastavad sind ja armastavad mind. Kas ei taha meie nende elu üheskoos ehitada, või tahame nende õnnelikku lapsepõlve ja noorust hävi-

tada? Kas jõuame seda Jumala ees vastutada?

„Igaüks kandku, mis eest ta vastutab. Ja lapsed — need kasvavad suureks ja saavad oma emast siis aru.“

„Ei!“ karjus mees. „Ei, seda nad ei saa. Nende südames elab ainult armastus, ehk olgu siis, et sa külvad sinna viha!“

„Tead sa üldse, mis sa mulle oled teinud?“ kisendas nüüd naine. „Mul polnud muud kui sina ja lapsed. Iga hingetõmme kuulus sulle, iga mõte keerles sinu ümber. Ma olin nii uhke, nii õnnelik, et kõik sinu usaldus oli minu ja ma tahtsin sind aidata häda tunnil. Ja sina? Arg olid sa! Nii villets ja närune oli sinu armastus, et sul julgustki polnud rääkida minuga, kes sind armastas sügavast südamest. Küsi teistelt naistelt, kas jõuaks keegi neist sellest üle.“

Nüüd varises kõik lootus mehe südames kokku. Ta tõusis ja ta nägu muutus valjuks.

„Minu elu kibedamal tunnil, minu lõpmatus valus ja piinas olid sa nii arg, et minu juurde ei tulnud. Sina oled mind armastanud? Ingrid — sa valetad! Armastaja naine ei tegutse nõnda! Kõik oli vale! Sa olid õnnelik teades, et kuulusin sulle, olid uhke sellele, ja pettumus, see pani kõik su armastuse uhke hoone varisema. Sa oled paha!“

Piitsahoobina langesid need sõnad.

„Kus on lapsed?“ küsis Rainer kirglikult.

„Neid ei ole siin!“

„Valetad! Sa peidad neid minu eest! Kuule, Ingrid — ma tahan näha oma lapsi, Hea küll, lasen enda lahutada! Jah, teen seda, et saaksid rahulduse, et mind ühe nõrga tunni pärast võid mndasse tallata. Minu poolt sa vastupanu enam ei leia. Aga lapsed — neid tahan ma näha! Ja jätan nad sulle! Ei tahä lapsi emast lahutada. Ei või seda. Aga ma tulen tihti — tihti neid vaatama. Sina ei tarvitse mind enam näha. Aga lapsi tahan ma näha!“

Raskesti hingates ja nõrupäi seisis Ingrid, siis lahkus ta tummalt toast:

Rainer istus ja ootas.

Varsti kisti uks lahti ja sisse tormasid väike Wolf, pisarad silmis, ja ümmargune Ursel.

„Isa!“ hõiskasid nad, ronisid ta põlvele ja kaisutasid ning suudlesid teda.

Rainer istus vaikselt. Teda haaras nagu vabastusetunne, tundes oma laste armastust. Õrnasti silitas ta nende pead.

„Isa,“ ütles väike Volf, „sa olid aga kaua ära!“

„Jah,“ kinnitas väike Ursel. „Aga see on hea, et nüüd jälle siin oled. Minu nukk ei taha hästi sõna kuulda. Sina pead teda noomima!“

Ja oma lapseliku lobisemisega viitsid nad õnneliku isa aega. See oli lõpmatu juubel.

Varsti istus isa nende kõrval põrandal. Lapsed tõid mänguasju kohale ja ta pidi nendega mängima. Nii ununes kõik ta mure, kuni väike Volf ütles:

„Isa, nüüd ei reisi sa enam ära!“

Nagu piste käis see ta südamest läbi.

„Ometi, laps,“ ütles ta kurvalt. „Isa peab nüüd tihti reisil olema. Peab ju teenima raha, et Volfil ja Urselil alati oleks süüa! Aga varsti tulen ma ikka jälle tagasi. Ja kui tulen, siis toon teile midagi ilusat kaasa.“

Pisarasilmil ütles väike Volf: „Isa, siia jääda!“

Verise südamega andis Rainer lastele julgust. Ja pikkamisi suutis ta neid rahustada.

Ta jäi õhtuni. Äi tuli ka sinna ja mängis kaasa. Kuni nad väsisid ja jutlesid. Kõik puistasid lapsed oma südamest välja.

Rainer viis lapsed voodisse. Seal kaelustasid nad veel teda lõpmatult. Tema pidi neile veel jutustama ühe muinasjutu. Ja seda kuulatades uinusid nad.

Kaua seisis Rainer magavate laste ees. Raskesti hingas ta ja ta huuled vabisesid: „Minu lapsed!“

Siis lahkus ta veel õhtul majast. Ingridile jumalaga ütlemata sõitis ta Berliini.

Viies peatükk.

Järgmisel hommikul läks ta ringhäälingusse intendandi juurde.

Kõik, keda ta kohtas, tulid talle südamilikult vastu.

Astunud intendandi eestuppa, tõusis naissekretär ja teretas teda.

„Südamest teretunud ringhäälingus, härra Markgraf!“ ütles neiu.

Ja juba ilmus Schulenberg, kel teravad kõrvad.

„Markgraf — armas sõher — Jumalale tänu, teie olete jälle siin! Olen teid põnevalt oodanud. Tulge! Milline hea meel mul oli, kui hra doktor mulle ütles: ta tuleb homme!“

Ta kaelustas tulijat ja saatis ta oma töötuppa.

„Noh, ja nüüd on kõik jälle korras?“

(Järgneb).

Kasan — koer-hunt.

Kanada kirjanik **James Oliver Curwood.**

3

Laagris ütles värisev naise hääl:

„Ta on läinud.“

Mehe kindel hääl oli veidi lämmatatud.

„Jah, ta on läinud. Ta teadis — ja ma ei teadnud. Annaksin aasta oma elust — et ei oleks peksnud teda eile ja õhtul. Ta ei tule tagasi.“

Isobel Thorpe käsi haaras tugevamini mehe käsivarrest kinni.

„Ta tuleb!“ ütles ta. „Ta ei jäta mind. Ta armastas mind, kuigi oli metsik ja hirmus. Ja ta teab, et armastan teda. Ta tuleb tagasi —“

„Kuulata!“

Metsa sügavikust tuli pikk, kaeblik hulumine, täidetud kaebava kurbusega. See oli Kasani jumalagajätt naisele. —

Selle hulumise järele istus Kasan kaua, haistes õhu uut vabadust, ja vahtis sügavaid, muste varje enese ees, mis kadusid enne koitu. Aegajalt, alates selle päevaga, kui kaupmehed ta ostsid ja panid ta saane vedama Mackenzie jõe ääres, oli ta tihti mõelnud igatsevalt vabadusele, hundiveri tas oli igatsenud selle järele. Kuid ta ei olnud julenud vabadusse minna. Nüüd ahvatles teda vabadus. Siin ei olnud nuiasid, piitsasid ega inimelajaid, keda ta oli algul õppinud mitte usaldama ja siis vihkama. See oli ta õnnetus — see hundiveri; ja nuiad, selle asemel, et teda paenutada, olid kasvatanud tas metsikust, mis oli talle külge sündinud. Inimesed olid olnud ta tigidamad vaenlased. Nad olid peksnud teda, kuni ta oli pool surnud. Nad nimetasid teda „tigidaks“ ja hoidusid tast eemale ja ei lasknud iialgi mööda juhust, et jagada talle hoope. Ta keha oli kaetud armidega, mis nad talle lõõnud.

Ta ei olnud iialgi tundnud sõbralikkust või armastust, kuni päevani, mil naine oli asetanud oma pehme, sooja käe ta peale ning ta poole kummardunud, kuna Thorpe — ta mees — hirmu pärast oli karjatanud. Ta oli tahtnud lütta kihvasid naise valgesse lihasse, kuid naise pehme puudutus ja magus hääl olid äkki saatnud imelise väristuse läbi ta keha, mis oli Kasani esimene kokkupuutumine armastusega. Ja nüüd kihutas mees ta tema juurest minema, eemale käest, mis ei olnud iialgi hoidnud nuiat või piitsa, ja Kasan urises, astudes metsa sügavikku.

Kui päev algas, jõudis ta soo servale.

Ta oli tundnud seni imelist raskust, mida valgus eemale ei kihutanud. Ta oli inimestest vaba. Ta ei haistnud õhus midagi, mis oleks talle meele tuletanud nende vihatud juuresolekut. Kuid ta ei haistnud ka teisi koeri, ei saani, tuld ega toitu ja nii kaua, kui ta mäletas, olid need asjad ikka etendanud osa ta elus.

Siin oli väga rahulik. Soo lebas orus, kahe mäeselja vahel, ja kuusik ning seeditid kasvasid paksult — nii paksult, et nende all peaaegu ei olnud sugugi lund, ja päev sarnanes hämarusele. Kasan tundis kõige rohkem kahe asja puudumist — toidu ja seltsi puudumist. Nii hunt kui koer tas nõudsid toitu ja koer igatses tas seltsi järele. Mõlemale soovile vastas ta hundiveri jaatavalt. See ütles talle, et selles vaikes maailmas, nende kahe mäeselja vahel, oli seltsilisi ja et neid leida, tal oli vaja istuda tagumistele käppadele ja välja kisendada oma üksildust. Rohkem kui ükskord värises midagi ta sügavas kurgus ja lõppes seal nuuksumisega. See oli hundi hulumine, mis oli veel sündimata.

**Ajakirja „Kodu“ toimetaja
Aleksis Kreisberg †.**

A. Kreisberg sündis 23. sept. 1879. a. Peale kooli lõpetamist töötas kutsesöö kõrval ajakirjanduse põllul. 1906. a. peale oli „Päevalehe“ toimetuse liige, kust mõne aasta pärast lahkus ja hiljem töötas lühemat aega „Virulase“ toimetuses. Selle järele asutas A. Kreisberg perekonna-ajakirja „Kodu“, mida toimetas senini. A. Kreisberg oli ka Eesti Ajakirjanikkude Liidu liige.

Toitu oli kergem leida. Lõuna ajal leidis ta suure, valge jänese ja tappis selle. Soe liha ja veri olid paremad kui külmanud kala, või rasv ja kliid, ja pidu, mida ta pühitses, tõstis ta eneseusaldust. Sel õhtu-pooltel püüdis ta hulga jäneseid ja tappis veel kaks. Seni ei olnud ta tundnud lõbu, mida valmistab talle tagaajamine ja tapmine ilma võitluseta, kuigi ta ei söönud kõik, mis tappis.

Jäneseid ei pannud vastu. Nad surid kiirelt. Nad olid magusad ja head süüa, kui ta oli näljane, kuid tapmise lõbu möödus mõne aja pärast. Ta tahtis suuremat saaki. Ta ei hiilinud enam kartlikult ringi või nagu tahtes end varjata. Ta hoidis pea kõrgel. Ta selg oli kohevil. Ta saba keerutas vabalt nagu hundi saba. Iga karv ta kehas värises elu ja liikumise energiast. Ta rändas põhja- ja läänepoolse. See oli neil varajastel päevil — Mackenzie ääres. Mackenzie oli tuhat penikoormat eemal.

Ta leidis lumes sel päeval hulga jälgi ja haistis lõhnu, mida olid jätnud loomade jalad. Ta jälgis rebast ja jäljed viisid ta kohale, mida ümbritses paks kuusik, kus lumi oli ära sõtkutud ja verine. Seal olid maas kulli pea, suled, tiivad ja sisikond ja ta teadis, et peale tema oli teisigi loomi, kes käisid saagil.

Vastu õhtut leidis ta lumes jälgi, mis sarnanesid tema jälgedele. Nad olid värsked ja neist tõusis soe lõhn, mis pani Kasani nuuksuma ja teda üuesti täitis sooviga istuda tagumistele käppadele ja saata õhku hundi hulumist. See soov muutus tas tugevamaks, kui õõvarjud metsas sügavamaks muutusid. Ta oli rännanud kogu päev, kuid ei olnud väsinud. Õs oli midagi, mis mõjus hea-tegevalt ta meeleolule, nüüd, kus ta teadis, et inimesed kaugel. Hundiveri tas jooksis kiiremini ja kiiremini. Õõ oli selge. Taevas vilkusid tähed. Kuu hakkas tõusma. Ja lõpuks istus ta lumele ja pööras pea kuuse latvade poole ning hunt tas ilmutas end pikas, kaebavas hulumises, mis värises läbi vaikke õõ penikoormate kaugusele.

Ta istus kaua ja kuulatas seda hulumist. Ta oli leidnud oma hääle — hääle, milles kõlas imelik, uus toon, ja see suurendas veel enam ta eneseusaldust. Ta oli lootnud vastust, kuid vastust ei tulnud. Ta oli rännanud vastu tuult ja kui ta hulus, põgenes üks põder ta ees, lüties sarvi vastu puid, mis kõlas nagu kepihoobid, et kiiremini eemalduda sellest kisast.

Kasan hulus veel kaks korda, enne kui edasi rändas, ja teda röömustas uus toon

ta hääles. Ta oli jõudnud nüüd äkilise mäe jalale ja pööras orust mäeharja poole. Seal olid tähed ja kuu lähemal ja teisel pool nägi ta laia, laskuvat legendikku, kus külmanud järv kuuvalgel sätendas ja kust viis valge jõgi metsa, mis enam ei olnud nii paks ja tume kui orus.

Ja siis tõmbus iga muskel ta kehas pinneville ja ta veri hakkas kiiremini jooksuma. Kaugelt legendikult kostis kisa. See oli tema kisa — hundi kisa. Ta lõualuud naksusid. Ta valged kihvad välkusid ja ta urises tumedalt. Ta tahtis vastata, kuid imelik instinkt hoidis teda tagasi. See instinkt võttis ta üle võimust. Ohus, sosistavates kuuselatvades, kuus ja tähtedes näis hingavat vaim, mis ütles talle, et see oli hundi kisa, mida ta oli kuulnud, kuid mitte hundi hütte.

Teine kisa järgnes tund hiljem, oli selge ja algas samuti kaebava hulumisega, kuid lõppes kiirete, teravate haukumistega, mis pani ta vere ärevusse; instinkt ütles talle, et see oli hütte. See kutsus teda. Mõned silmapilgud hiljem tuli uus hütte ja seekord kostis vastus mäejala lähedusest ja teine nii kaugelt eemalt, et Kasan seda vaevalt kuulis. Hundid kogunesid ööseks; kuid Kasan istus vaikselt ja värises.

Ta ei kartnud, kuid ta ei tahtnud ka minna. Mäehari näis jagavat ta maailma. Seal all oli uus ja võõras maailm, kus puudusid inimesed. Teiselt poolt näis teda midagi tagasi tõmbavat ja äkki pööras ta pea ja ta vaatas tagasi kuust valgustatud maastikule ja nuuksus. See oli koera nuuksumine. Naine oli seal. Ta kuulis ta häält. Ta tundis ta käe pehmet puudutust. Ta nägi naeru ta näos ja silmades, naeru, mis oli teinud ta soojaks ja õnnelikuks. Naine kutsus teda läbi metsade ja ta tundis end kärjastatud soovi vahel vastata sellele kutsele ja soovi vahel minna alla legendikule. Sest ta nägi ühtlasi mehi nuiadega ja kuulis nende piitsade plaksumist ja tundis nende hoopide põletavat valu.

Ta seisis kaua mäeseljal, mis jaotas ta maailma. Siis, lõpuks, pööras ta ümber ja laskus legendikule.

Kogu õõ hoidis ta end hundisalga läheduses, kuid ei läinud siiski väga lähedale. See oli ta õnn. Ta küljes olid ikka veel jälgede ja inimeste lõhnad. Hundid oleksid ta tükkideks kiskunud. Metsloomade esimene instinkt on enesehoid. See võis olla instinkt, salasõsin, mis tuli metsikutelt esisadelt, mis sundis Kasani aegajalt lumes

püherdama, kus seda olid sõtkunud hundi-salga jalad.

Sel ööl tappis salk põdra järve kaldal ja pidutses peaaegu koiduni. Kasan seisis tuule all. Vere ja sooja liha lõhn tungis ta sõrmetesse ja ta teravad kõrvad kuulsid kontide raksumist. Kuid instinkt oli tugevam kui kiusatus.

Alles päevavalgel, kui salk oli läinud laiali, läks Kasan julgelt tapmiskohale. Ta ei leidnud midagi peale verise lume, mis oli kaetud kontidega, kus vedelesid siskonna ja naha tükid. Kuid sellest jätkus ja ta püherdas selles, mattis koonu jäänustesse ja jäi kogu päev lähedusse, täitudes vere lõhnast.

Sel ööl, kui kuu ja tähed jälle välja tulid, ei hoidnud kartus ega viivitus teda enam tagasi ja ta teatas enesest suure legendiku uutele seltsilistele.

Salk ajas sel öösel jälle saaki, võib olla ka, et see oli teine salk, kes kihutas penikoormaid lõunapoole ning tuli tagasi hirvega suure, jäätnud järve kaldale. Öö oli valge nagu päev ja Kasan nägi metsaservalt, kuidas hirv umbes kolmandiku penikoormat järvele põgenes. Hundisalgas oli umbes tosin loomi ja nad olid juba moodustanud saatusliku hobuseräua, kuna kaks juhtivat hunti jooksid saagiga peaaegu ühel liinil ja selle aeglaselt sisse piirasid.

Terava haukumisega jooksis Kasan välja kuuvalgusse. Ta oli põgeneva hirve jälgedes ning lendas välgukiirusel edasi. Kaks-sada jardi eemal nägi teda hirv ja pööras paremale, kus selle külje juhtiv hunt ta avatud lõugadega vastu võttis. Kasan jõudis kohale teise juhiga ja kargas hirve pehme kõri kallale. Uriseva massina koondus salk nende taha ja hirv langes maha, mattes Kasani poolenisti enese alla, kelle kihvad sügavalt ta kõrisse tungisid. Raskelt lebas hirv ta peal, kuid Kasan ei vallandanud haaret. See oli ta esimene, suur saak. Ta veri jooksis tulena. Ta urises kokkusurutud hammaste vahelt.

Kui viimane värin oli lahkunud kehast ta peal, tõusis Kasan hirve alt. Ta oli tapnud sel päeval jänese ja ei olnud näljane. Ta istus lumesse ja ootas, kuni metsik salk surnud hirve tükkideks kiskus. Mõne aja pärast tuli ta lähemale, tungis kahe hundi vahele ja sai pealetükkivuse eest pigistada.

Kui Kasan tagasi tõmbus, viivitades sõbrustada oma metsikute vendadega, kargas suur, hall kogu teiste seast ja tungis otsekohe ta kõri kallale. Kasanil oli parajasti aega õlga vastupanuks ette pöörata ja ühe

silmapiilgu püherdasid mõlemad lumes. Nap seisid uuesti jalgedel, ennekuu uue võitluse ärevus teiste tähelepanu oli suutnud äratada. Aeglaselt käisid mõlemad poolringis üksteise ümber, valged kihvad paljastatud, kollakad seljad kohevil nagu harjad. Huntide saatuslik rõngas tõmbus võitlejate ümber.

See ei olnud Kasanile uudis. Tosin kordi oli ta istunud sarnastes rõngastes, oodates lõplikku silmapilku. Rohkem kui ükskord oli ta võidelnud elu ja surma peale sarnases rõngas. See oli saanikoorte võitlusviis. Kui mitte inimesed ei astunud vahele nuiade või piitsadega, lõppes ta alati surmaga. Ainult üks võitleja pääses eluga. Mõnikord surid mõlemad. Ja siin ei olnud tühtki inimest — ainult ootavate, valgekihvaliste deemonite saatuslik rõngas, valmis kargama ja esimest võitlejat tükkideks kiskuma, kes visati küljeli või selili. Kasan oli võõras, kuid ta ei kartnud neid, kes teda sisse piirasid. Salga ainus, suur seadus sundis neid õiglaselt olema.

Ta silmad olid kiindunud suurele, hallile juhile, kes ta oli välja kutsunud. Õlg öla vastu jätkasid nad tiirlemist. Kus mõned silmapilgud varem oli kostnud lõugade naksamine ja liha käristamine, valitses nüüd vaikus. Pehmejalgsed ja pehmekõrilised, segaverelised koerad lõunast oleksid urisenud, kuid Kasan ja hunt olid vait, nende kõrvad hoidusid ettepoole, mitte taha nagu koertel, nende sabad olid vabad ja karvased.

Äkki tungis hunt kallale välgu kiirusega ja ta lõuad langesid kokku, mis kostis nagu oleks terast löödud terasele. Nad olid eksinud ainult tolli võrra. Samal silmapilgul hüppas Kasan kõrvale ja ta hambad tungisid nugaadena hundi küljesse.

Nad tiirlesid uuesti, nende silmad muutsid punaseks, nende mokad kiskusid üles, kuni nad peaaegu kadusid. Ja siis hüppas Kasan surmahaareks ümber kõri — ja ei sattunud. Ta oli samuti eksinud ainult tolli võrra ja hunt tegi nagu tema ja rebis Kasani küljesse verise haava, millest jooksis verd ta kápale ja mis värvis lume punaseks. Selle küljehaava kõrvetav valu jutustas Kasanile, et ta vaenlane oli kogenud võitleja. Kasan kummardas, sirutas pea otse ette ja peitis kõri lumesse. Selle triki oli Kasan õppinud kutsikana — varjata kõri ja oodata.

Kaks korda tiirles hunt ta ümber ja Kasan keerles aeglaselt, silmad poolenisti suisetud. Hunt kargas teistkorda ja Kasan avas hirmsad lõuad, kindel saatusliku haare peale. Ta hambad haarasid õhku. Kassi

väledusega oli hunt üle ta selja hüpanud.

Trikk oli luhtunud ja koeraurina kargas Kasan hundi kallale. Nad seisid rind rinna vastu. Nende kihvad löid kokku ja kogu oma keha raskusega heitis end Kasan hundi õlale ja katsus uuesti vaenlast kõrist haarakarva võrra — ja ennekui Kasan end koguda suutis, haaras hunt hambad ta kuklasse.

Esimest korda elus tundis Kasan surmahaare õudust ja valu ning vägeva jõupingutusega heitis ta pea ette ja haaras pimesi. Ta hirmsad lõuad sulgesid ümber hundi esimese käpa, keha lähedal Kostis kondi raksumine ja lihaste ragin ja ootavate huntide rõngas muutus kitsamaks ja tähelepanelikumaks. Üks või teine võitleja langes kindlasti, ennekui kihvad vallandusid, ja nad ootasid ainult seda saatuslikku langemist, et joosta surmale appi.

Ainult karvade tihedus ja naha paksus Kasani kuklas ja ta lihaste tugevus, päästsid Kasani võidetu hirmsast saatusest. Hundi kihvad tungisid sügavale, kuid mitte küllalt sügavale, et ulatuda elulise tähtsusega kohani, ja äkki võttis Kasan viimase jõu kokku ning kiskus oma keha vastase alt välja. Haare ta kuklas nõrgenes ja teise jõupingutusega vabastas ta end täielikult.

Kiirelt nagu piitsahoop langes ta hundi-salga läbipuretud käpaga juhile ja lõi kihvad täie hoo ja õlgade täie raskusega selle küljesse. Kasan teadis, et see kallaletung vahetevahel oli hädaohtlikum kui kõrihaare, kui seda kasutati õigel silmapilgul. See oli surmav. Suur, hall hunt lendas ümber, vere silmapilgu seljal ja nüüd tungis salk ette, valmis juhilt viimast elu võtma, kelle võim oli kadunud.

Kasan tõmbus eemale sellest hallist, urisevast, veriste lõugadega massist, hingetu ja verine. Ta oli nõrk. Ta peas oli imelik valu. Ta oleks tahtnud end lumesse heita. Kuid eksimatu instinkt hoiatas teda, et ta ei tohi näidata oma nõrkust. Salgast astus sale, peanduv, hall emahunnt ja lasi end ta ette lumesse, tõusis siis kiirelt ja haistis ta haavasid.

Ta oli noor ja tugev ja ilus, kuid Kasan ei vaadanud ta peale. Ta vaatas sinna, kus ta oli võidelnud ja kus olid ainult salga

endise juhi jäänused. Salk oli uuesti pidutsema hakanud. Ta kuulis uuesti kontide raksumist ja liha raginat ja midagi näis talle sosistavat, et metsik loodus nüüdsest peale kuuleb ja tunneb ära ta hääle ja et kui ta istub tagumistele käppadele ja hulub kuu ja tähtede poole, suure lagendiku kergejalgsed jahilised talle vastavad. Ta tiirles kaks korda ümber hirve jäänuste ja hundi-salga ja läks siis aeglaselt mustendava kuu-siku servale.

Kui ta jõudis selle varju, vaatas ta taha. Hall hunt järgnes talle. Ta oli ainult mõni süld eemal. Ja nüüd tuli ta Kasani juure, veidi kartlikult, ja vaatas samuti tagasi elu tumedale kerale kaugel järvel. Ja kuna hall hunt niiviisi ta kõrval seisis, haistis Kasan midagi õhus, mis ei olnud mitte vere lõhn, ega kuusiku palsam ja parfüüm. See oli midagi, mis näis tulevat selgetelt tähtedelt, pilvitult kuult, õõ imelikust ja ilusast rahust. Ja see midagi näis olevat osa hallist hundist.

Kasan vaatas hallile hundile ja leidis, et halli hundi silmad olid tähelepanelikud ja küsivad. Ta oli noor — nii noor, et näis vaevalt kutsikapõlvest pääsenud. Ta keha oli tugev ja sale ja hästi ehitatud. Kuulvalgel paistis ta karv kõri all ja seljal sile ja pehme. Ta nuuksus, nähes Kasani silmade punast, tähelepanelikku tuld, ja see ei olnud kutsika nuuksumine. Kasan liikus ta poole ja seisis, pea ta seljal, vaadates hundikarja. Ta tundis, et hall hunt värises. Kasan vaatas uuesti kuu ja tähtede poole ja ta veres kees halli hundi ja õõ müstearium.

Ta ei olnud veetnud palju omast elust vahipostidel. Enamik oli möödunud teid otsides — jälgi otsides — ja paaritusaja vaim oli puudutanud teda ainult kaugusest. Nüüd oli see lähedal. Hall hunt tõstis pea. Ta pehme koon puudutas haava Kasani kuklas ja selle puudutuse õrnus, tasane toon ta kõris, tuletas Kasanile meele imelist tunnet, mis oli täitnud teda naise käe õrna silituse ja naise häälekõla juures.

Ta pööras ringi, nuuksudes, selg karvane, pea põlastavalt kõrgel. Hall hunt astus ta kõrval, kui nad kadusid metsa pimedusse.

(Lõpp)

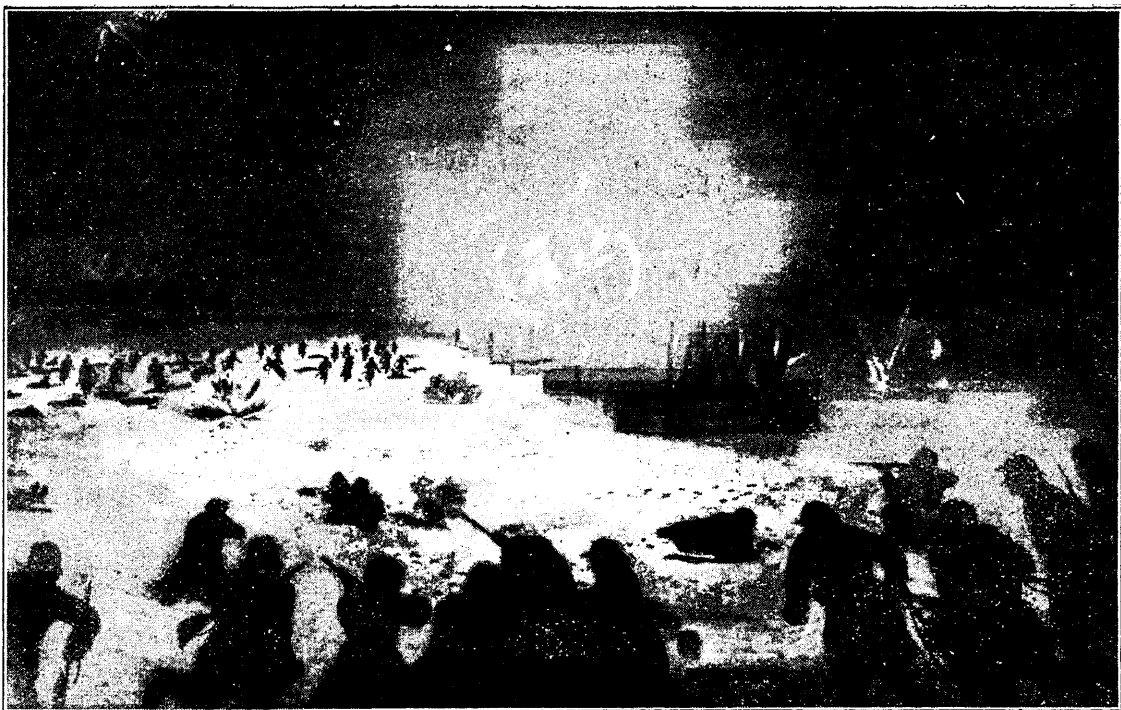
Ah Lumi unelm.

Inglise kirjanik **Thomas Burke.**

„Kollase Krüsanteemi“ teemajas, Causeway keskpunktis Londoni hiinlaste linna-jaos, pühkis Ah Lum marmorilaudu ja serveris lahkesti naeratades hiina iseäraldusi ja maiuspalasid, mis teemaja omaniku, Hing Pu, olid kuulsaks teinud. Siis istus ta pärlinarmastest eesriide taga peidus ja laulis oma kodumaa kurvaviisilisi laule.

Ta laulis nagu oleks olnud ta süda lind,

teemajale andis. Kus ta kitsam kodu seisis, ei teadnud keegi. Umbes kümne aasta eest oli ta Cardiffist „Kollasesse Krüsanteemi“ tulnud ja seitsaadik sinna ka jäänud. Ta oli kena, omas töös usin ja hoolas ja kõneles hästi inglise keelt. Vaba aja veetis ta noorte ringis, käis kinos ja hipo-droomil, sõitis pühapäeviti autobusiga välja Londoni ümbrusse ja mängis iga õhtu kirg-

Kriuscha lahing.

Vihvelini maal.

kes oma tiivad puurivõret vastu veriseks peksab. Ta laulis oma kodumaast Hiinast, rohelistest järvedest ja paviljonidest, oma majast ja aiast ning põllust, mandli ja kirsioitest ning veeliiliatest, sõjast ja veinist ja pidudest. Üksiku, kodutu inimese kogu igatsus õhkus ta lauludes.

Kõik, kes „Kollasesse Krüsanteemi“ tulid, kuulsid tema kurba laulu ja igaüks tundis Ah Lumi ja ta igatsust kauge kodumaa järele. Tänu oma kollasele laulurõõmsale kelnerile, tegi Hing Pu head äri. Valged tulid meelsasti selle võõra ja saladusliku pärast, mida noore hiinlase laul väikesele

likult puk-a-pood. Teda oleks võidud arvata õnnelikuks, kuid laulud andsid ta ära. Kwong Lee, teekaupmees teisel pool tänavat, oli tema eriline sõber. See jutustas oma ostjatele tihti Ah Lumist, kuidas ta aastast aastasse raha hoidvat, et kord võiks sõita kodumaale. Aga kui tal summa koos olla, kaotavat ta selle kõik jälle puk-a-poo mängus.

Nõnda oleks vaene Ah Lumi oma kodu-igatsust küll veel palju aastaid lauluks vahetanud, kui valgete abivalmsus asja ei oleks korraldanud teisiti. Alguse tegi Fanny Frayne. Tema tuli mõnikord hiina tee-

majja, ja ühel vaikselt õhtupoolel, kui teemajas vaid vähe võõraid, jutustas talle Ah Lumi oma südame saladuse. Ta jutustas temale linnast suure jõe ääres, kus ta kodu oli, kuidas ta sealt kuuteistkümmene aastaselt lahkunud ja isa seltsis Inglismaale tulnud. Ta jutustus temale päevast, mida ta ootas, siis sõitvat ta koju, ostvatendale suure jõe äärest tüki maad, võtvat ilusa naise ja saavat palju poegi. Ent see päev oli alles kaugel ja Ah Lumi kurb.

Ja Fanny, täis huvi noore tunnistuse vastu, kuigi see oli kollane hiinlane, mõtles kõige selle üle järele ja otsustas teda aidata. Tal polnud enesel muresid ja nii tegi temale nalja teiste asjadesse segamine ja misjonäri osa mängimine. Ta jutustas sellest oma isale, see kõneles oma peremehega ja see seletas, ta tahtvat vaadata, mis võib teha. Ta läks ise „Kollasse Krüsanteemi“ ja kuulas tund aega Ah Lumi kurba laulu. Siis valdas tedaagi aidatatahtmise palavik ja ta kõneles jälle oma ülemusega.

Nii läks asi tükk aega edasi ja ajajooksul astus pooltosinat kõrgemat härrat Hing Pu teemajja. Ja kuna inglane alati on väga abivalmis, kui sellega saab ühendada lõbu, siis viidi asi tõesti täide. Fanny Frayne oli olnud parem misjonär, kui ta ise arvanud. Kaks kuud pärast esimest jutlemist Ah Lumiga tuli ta jälle, ja kui see talle teed serveeris, ütles ta :

„Olen töötanud teie kasuks. See kestis küll kaua, aga asi sobis. Mõistatage, mis ma tegin? Mõtlege ometi, kui te võiksite tuleval nädalal sõita Hiinasse! Ära siit udust ja vaevast! Noh?“

Ah Lumi suust tuli pikk, ärev heli — ai-eee — ja ta silmadesse tekkis tõrjuv ilme.

„Ai-eee — mis kasu sellest kõigest on? Iial ei jõua ma Hiinamaale, ei iial enam! Ai-eee!“

„Aga te eksite, mu poiss. Eksite. Te sõidate juba tuleval nädalal. Mõistate? Mina tegin seda teie heaks. Rääkisin sellest inimestega, mõjurikaste inimestega. Ja homme tulevad teile paberid — dokumendid valitsuselt, ja nendega võite kohe koju sõita. Tuleval kesknädalal viibite juba laeval. Noh, mis ütlete nüüd? Kas olete õnnelik — jah?“

„Õnnelik?“ Hetke aega näis, nagu ei oleks Ah Lumi suutnud Fanny sõnujälgida. Siis pani ta käed kokku, säras ja tänas. „Oh jaa, oh jaa! Aga on see ka tõsi? Tõesti tõsi, et ma Hiinamaale sõidan? Te

ei tee ometi nalja? Nii paljude aastate järele . . .“

„Ei, tõesti, tõesti. Olen teie jaoks kõik valmis korraldanud.“

„Oh, preili, kui hea te olete. See on tore. See on — ai-eee . . .“

Ja ta tänu muutus arusaamatuks kantoni keeleks.

Dokumendid tulid tõesti. Palju vabatahtlisi aitajaid olid vaeva näinud, et vaese hiinlase päästmine õnnestuks. Heategemine on mõnus toiming inimestele, kel midugi suurt pole teha. Kui hiinlane oleks abi nurunud, vististi poleks ta seda saanud. Aga ta ei olnud palunud ja nii tuli talle abi kui torm.

Kolm osavõtjat tõid talle järgmisel päeval dokumendid. Hing Pu komplimenteeris nad üles teisele korrale ja tõi Ah Lumi. See pani käed vaheliste, kummardas ja suur härra pidas väikese kõne. Tema oli armastatud lauakõnemees. Siis tahtis ta Ah Lumile pabereid üle anda, kui Hing Pu segas vahele:

„On seal vahel raha, härra?“

„Raha? Ei, miks?“

„Temale ei või raha anda. Tema mängib ja kaotab.“

„Nii, siis võiks ta viimaks ka paberid raha eest edasi anda. Noh, siis hoiame paberid veel enese käes kinni kesknädalani, mil ta Tilburist laevale sõidab.“

Ah Lumi ei ütelnud midagi. Ta tundis oma nõrkust. Ta tänas, kuid ta nagu ei ilmutanud nagu kivikuju midagi ta tunnetest. Aga härrad olid veendunud ta õnnest ja enesega väga rahul. Miks ei pidanud ta olema õnnelik? Nüüd sõitis ta ju koju, viimaks ometi koju!

Rõõmus sõnum, et üks neist jälle saab näha Hiina päikest, levis ruttu kollaste keskel ja seda rõõmsat sündmust pühitseti hiinlaste linnajaos. Hing Pu andis peo ja Ah Lumi oli ta auküaline. Ka selle lookaali omanik, kus Ah Lumi iga õö oli mänginud puk-a-pood, andis peo. Viis päeva oli Ah Lumi pidude ja kõne keskuseks. Kuni kesknädalani, päevani, mil ta rong Tilburysse läks, kestsid rõõmu- ja lahkumis-peod. Kesknädala õhtul oli Causeway täis oliivivärvilisi lobisejaid. Uks teemajja oli ummistunud. Ilmusid Fanny ja ta isa ja üks suurtsugu härra, kel sel õhtul midagi iseäralikku ees ei olnud. Temaga ühes oli kaks ta sõpra, kellele ta tahtis seda huvitavat teemaja näidata.

Viimaks ilmus päevakangelane. Kandis rasket reisimantlit, reisimütsi, pükse, mis

talle olid pisut pikad, ja sinist käsikotti. Lävel jättis ta jumalaga Hing Pu. Siis läks ta tühi pilk üle rahva, üle poodide ja üle Causeway katuste. See oli jumalagajätt.

Kõrge härra esines ja andis talle nüüd paberid lõplikult kätte. Ah Lumi kummardas naeratades.

„Teie olete väga lahke. Ma tänan teid.“ Ta võttis dokumendid ja pistis taskusse. „Kui te mind veel hetkeks vabandate, tahaksin jumalaga jätta oma sõpra.“ Ta osutas Kwong Lee teekauplusele. Siis tungis ta rahvast läbi, ütles ootajaile siin ja seal mõne sõna ja kadus ukse taha.

Rahvahulk jäi tasakesi ja rõõmsas ärevuses vestlema. Fanny näitas isa seltsis võõrastele härradele teemaja ja mõnda hiina poodi. Viimaks vaatas kõrge härra kella.

„Kuulge, ta jääb rongist maha, kui ta ei rutta.“

Fanny isa tungis rahva hulgast läbi teepoodi ja leidis Kwong Lee leti äärest.

„Kus ta on? Ta jääb rongist maha, kui ei rutta. Mis ta õieti teeb? Ega ta ometi ei mängi puk-a-pood, see narr?“

Kwong Lee osutas uksele, mis poest majja viis.

„Sinna läks ta sisse.“

„Misjaoks? Kutsuge ta välja; tal on vaid veel mõni minut aega.“

„Ma vaatan järele.“ Pikkamisi tõusis vana ja sammus lehviva kimonoga teise tuppa. „Ta on alles siin,“ ütles ta üle õla tagasi.

„Jah, aga mis ta seal teeb?“

„Tulge ja vaadake!“

Ka härrad ja Fanny olid poodi tulnud ja ruttasid nüüd väikese ukse juure. Toas lamas Ah Lumi põrandal ja ta kehast pais-

tis välja käsipide. Kwong Lee kummardas. „Ta on surnud!“

„Surnud?“ hüüdsid viis inimest. „Aga mispärast? Jumala eest — mispärast?“

Kõik silmitsesid Kwong Leed ja kõrge härra küsis viimaks korralikult: „Aga mispärast on ta seda teinud? Mispärast?“

„Süüdi olete teie!“

„Meie?“

„Jah, seda ütles ta mulle. Teie olite tema vastu liig head.“

„Mis ta teile ütles? Mis see tähendab? Meie nägime vaeva, et ta saaks koju sõita, ja nüüd — mina ei saa sellest aru.“

„See on üsna lihtne. Temal ei ole kodu. Ta ei ole Hiinat iial näinud. Ei tunnegi Hiinat. Ei taha sinna. Ta on siin sündinud, kusagil Stewponis. Ta armastab Inglismaad, armastab Londonit. Ja kui kuuleb, et te tahate teda saata võõrale maale, kus tal ei ole sõpru ega kodu, siis hakkab ta kartma. Ta tahab plehku panna, ei tea aga kuhu. Kardab, et teie ta leiате. Ta ei või Hiinamaale minna. Ei või. Ja nii ta sureb. Tema oli minu sõber.“

„Aga ta tahtis ju alati koju minna. Seda ta ütles. Seda ta alati laulis. Oli alati õnnetu, et ta koju sõita ei võinud.“

„Tema oli siin alati õnnelik.“

„Et tont võtaks! Siis olid kõik ta laulud ja jutt kodumaast, kodumajast, jne. — valed?“

„Jah ja ei. Tema oli siin õnnelik. Aga ta tahtis ka selline olla kui meie teised hiinlased. Kurb, kuna me viibime võõrsil.“

„Selline petis oli ta siis?“

Vana Kwong Lee vaatas üles.

„Ei, härra! Tema oli luuletaja!“

Sport.

P. Grünfeldt.

Vististi vallandud muretud muusad — lumel nad lendavad, jalas neil suusad, lendavad, liuglevad, naeravad lõbus, igaüks nendest on lõbus ja kõbus — tubinal tuhiseb taga neil tuisk, eluga fäidefud kogu see küisk!

Käed neil tegemas kutsuvaid viipe, lumi fäis õigeid ja kõveraid friipe, paled neil punased, nooruse võlu

läbi käib nendest kui kobrutav õlu, joovastab neid nagu vahutav vein, kaugel neist mure ja kaugel neist lein!

Hõissa ja hõissa! Nii kogume jõudu, omame tööle siin vajalist sõudu, teistest ei fohi me jääda ju maha, tarvis kui fõöpäeval teenida raba. Magusam, parem ja tervem kui fort on meile vabal aal kosufav sport!

Pime.

Austria kirjanik **Michael Zvick.**

Kõik, mis vanemad jätsid oma tütrele Franziskale, oli väike, poollagunenud kaluri-
onn mere ääres, kärjstatud võrgud ja . . .
pimedus. Julm pärandus. Ta tuli ilmale
saladuste tumedast rüpest ja jäi sellesse
pimedusse. Kuid näis, et saatus soovis
pehmedada seda ülekohut ja sellepärast
kinkis ta Franziskale ilu. Iialgi ei ole ta

näinud oma ilusat nägu peeglis, seda nägu
noore madonna vaikse valujoonega; iialgi
ei ole ta näinud, kuidas ta põskede kerge
pruuni loori läbi õhetas mahe puna. Kätega
tundis ta oma juuste tihedaid laineid; kuid
kuidas võis ta teada, et ta paksud palmi-
kud, mis piirasid pärjana ta pead, päikeses
näitusid püha-paistena? Mõnikord puudutas
ta oma silmakulme. Kuid
kas võisid ta sõrmed talle
jutustada, kui ilusad kaa-
red need kulmud moodus-
tasid, kuidas nad ulatusid
õrnalt ja sinakalt, nagu
pintsliga tõmmatuna mee-
lekohtadeni? Ja veel ühe
rõõmu kinkis talle saatus:
elujanu. —

Koitis tore kevadpäev.
Franziska tundis kevadet
kõige olemisega, kuigi ta
silmad ei näinud laulvaid
linde ega õitsvaid oksid. Ta
lahkus onnist ja läks kevad-
tuulele vastu. Lõbuga rebis
see ta palmikust loki ja män-
gis sellega; siis surus ta
end ta kleidi avausse ja
suudles ta sooja rinda, sili-
tas nagu armastav käsi ta
põski. Ahnelt hingas Fran-
ziska maa ja mere unestär-
kamise võrtsilist lõhna.

„Franziska!“

Ta tõstis kuulatades pea
ja seisatus.

„Kes sa oled?“ küsis ta.

„Johannes.“

„Orv Johannes?“

„Jah!“ Tugev, soe käsi
haaras ta sõrmedest.

Franziska tundis teda
juttude järele; see oli kart-
matu ja kaine kalur, kes
elas üksi kalurikülas ja pidi
olema ilus ja noor, nagu
inimesed olid jutustanud
Franziskale. Iseäralik, ai-
nult üksainus kord oli ta
tema häält kuulnud ja ei
olnud seda unustanud. Ilma
et ta oleks Johannest iialgi
näinud, mõtles ta ometi

Ikka lumiste kõrguste poole!

temale, mitte sellepärast, et ta talvel Franziskale kord puid oli toonud, ei, vaid et ta minnes oli öelnud: „Oleme mõlemad orvad, Franziska . . .“ Ja neis sõnades oli sugulus, oli lähedus.

„Kas ikka veel oled üksi, Franziska?“ küsis kalur, ta kätt lahti laskmata.

„Ikka olen üksi,“ vastas Franziska tasa ja tundis, et ta palgetesse tõusis puna.

„Mina samuti. Kuid nii ongi parem. Kui inimesed on üksi, mõtlevad nad enam Jumalale ja iseendale . . .“

„Jah, sul on õigus, Johannes. Jumalale ja iseenesele . . .“, kordas Franziska tasa.

Kaua jalutasid nad rannal. Ja iga kord, kui teel oli veega täitunud auk või hunnik mullust mereheina, talutas Johannes Franziska hoolikalt ringi, ilma et Franziska märkas, et teda juhiti. —

Nüüd tuli Johannes igapäev. Franziskal ei olnud kella ja ta seda ei vajanudki. Ta ei jälginud päeva tõusu ja loojenemist, kuid ta teadis täpselt, täitsa täpselt, millal ta uksele koputati. Kas ei ole süda parimkell, pealegi kevadel ja kui veres on igatsus või armastus, nagu ütlevad mõned?

Armastus?

Franziska ei julenud seda sõna hääldada, mis oli loodud nägijatele. Tema aga elas igaveses pimeduses.

Kuid see, mis ta kartis avaldada, tuli iseenesest; päevast päeva muutus ta elu päikesepaistelisemaks Johannese õrnast hoolitsusest. See oskas Franziskat nii kohelda, et see unustas oma õnnetuse. Sest talle näis, et näeb Johannest, et näeb teda selgesti ja niisugusena nagu ta teda näha soovis.

Valksetel päevadel, kui meri oli rahulik,

Talisportlaste paradüüs — Davos.

asetas Johannes Franziska oma paati ja mõlemad õõtsusid tundideviisi rohelistel lainteharjadel. Nende peade kohal tiirlesid läbilõikava kisaga kajakad, heljusid ruttavad pilved — nende õnne ainsad tunnistajad.

Koju pöörasid nad õnnelikena, läbiimbu- nud mere, mereheina ja tuule lõhnadest, õndsaina, et nende südamed — need kaks vaest südant — olid end leidnud.

Hirmus paistis aga Franziskale, kui Johannes õhtul ta juurde tuli teatega: „Sõidan täna välja,“ ja seal juures tegi peaga liigu-

tuse mere suunas. Siis värisesid Franziska sõrmed Johannese käes, ta süda tõmbus va-
lust kokku. Kuid inimesed, kes elavad mere
rannal, ei heida nii kergesti meelt. Selle-
pärast vastas Franziska julgelt: „Jumal
olgu sinuga!“

Kui Johannes ära oli, istus ta kogu öö
akna all, ja kui algas torm, jooksis ta randa,
vaatas elutute silmadega lõpmatusse ja pal-
vetas tasa, nagu ta armastav süda talle
seda sisendas!

Seda rõõmsam oli jällenägemine! —

Kord, kui Johannes hilja õhtul Franziska
juurest külla läks, tahtis ta veel kiiresti
kõrtsis klaas õlut juua. Vaevalt oli ta laua
äärde istunud, kui talle õlale löödi.

„Noh, Johannes, kas ei tule sa veidi
hilja oma armsama juurest?“

Johannes pööras kõneleja poole. Tema
taga seisis Joob Hülsen, ka kalur, kes suu-
rema osa vabast ajast veetis kõrtsis.

Nende sõnade juures, mida Joob saatis
inetu, laia naeruga, tõusis Johannesele veri
pähe.

„See ei lähe sulle korda!“ vastas ta kül-
malt.

„Hm, arvad? Kuid ilus tüdruk on ta
ikkagi, seda peab kadeduski möönma, kuigi
ta on pime!“

Johannes surus käed rusikaiks ja tõusis
aeglaselt.

„Jatkub nüüd, sina . . .!“

Iialgi ei olnud Joob alati rahulikku ja
tasakaalustatud Johannest sarnases olekus
näinud. Ta isegi taganes paar sammu, kuigi
ta ei olnud arg.

„Hea küll, nii pahasti see ei olnud mõel-
dud!“ pomises ta alandlikult ja sirutas Joh-
annesele käe. Nad istusid lauda.

„Kas sõidad homme jälle merele?“ kü-
sis Joob.

„Jah.“

„Üksi?“

„Muidugi. Kellega siis peaksin sõitma?“

„Kas me ei sõidaks homme kahekesi?“

Johannesel ei olnud küll palju himu ja
selle väikese vahejuhtumise järele sugugi
mitte. Kuid mida kauemini nad koos istu-
sid ja mida rohkem nad õlut jõid, seda
rohkem kadus karedus nende vahel. Ja kui
nad lahkusid, oli maha tehtud asi, et nad
järgmisel päeval koos välja sõidavad. —

Järgmisel päeval teatas Johannes oma
Franziskale: „Sõidan täna merele, kuid see-
kord mitte üksi . . .“

„Kellega siis?“ küsis Franziska aralt.

„Joobiga.“

„Mis — Joobiga?“ Ta ei öelnud rohkem

midagi, ainult ta suunurgad tõmblesid pet-
tunult.

Ka sel ööl istus ta vaikselt akna all ja
kuulatas tähelepanelikult ja kartlikult tormi
julmi vilistamist ja hulumist katusel, lainte
mürisemist, mis muutus ikka valjumaks ja
valjumaks . . .

Kogu öö möllas torm, kogu öö palvetas
Franziska. Kui esimene hall päevakuma ta
tuppa tungis, kuulis ta juba, kuidas ta ak-
nast inimesed mööda jooksid, kes ehk nagu
temagi ei olnud maganud kogu öö, kartes
armsa inimese pärast, kes oli merel. Ta
kuulis naisi nuuksuvat ja lapsi nutvat. Ta
läks randa, sirutas paluvalt käsivarred kau-
guse poole.

Hilja õhtul tuli ta onni tagasi. Kui ta
süda juba päris ära oli piinatud, kui ta ja-
lad teda vaevalt veel väsimuse pärast kanda
suutsid, heitis riietes voodi ja uinus kohe.

Nagu unenäos kuulis ta tuttavat kopu-
tust uksele. Oh, kuidas oli ta seda oodanud,
kuidas oli ta seda igatsenud! Ta kargas
üles ja kuulatas põksuva südamega ja tagasi-
hoitud hingamisega ukse taga.

„Johannes?“

„Jah.“

Tumedas ukseavauses litsus ta end ta
rinnale ja kaisutas teda kramplikult.

„Johannes! Ma kartsin nii väga! Kanna-
tasin nii väga! Ootasin nii väga! Oh Ju-
mal, kui õnnelik ma nüüd olen! Annetame
madonnale suure kütinla, üks?“

„Jah, suure kütinla,“ vastas teine tasa.

„Ja . . . , ja . . . Joob?“ küsis Fran-
ziska aralt.

„Joob . . . uppus. Ma ei saanud teda
päästa. Ta sattus ümberläänud paadi alla...
ja mina . . . , mina ei suutnud teda hoida...“

Ta hääli oli muutunud; selle kõla oli kare
appihüüetest, kibedast võitlusest tormiga,
halastamatute laintega . . .

Franziska nuttis. Kuid teine kattis ta
näo kirglikkude suudlustega. Ta käsivar-
red surusid Franziska tugevasti enese vastu.

„Kas mõtlesid minule seal väljas, kui
heitlesid tormiga?“ küsis Franziska ta
suudluste vahel.

„Muidugi, Franziska. Kui su silmad
näeks, oleks nad pealt vaadanud, kuidas
mina . . .“

Nagu tarantlist torgatuna kargas Fran-
ziska eemale. Läbilõikav karjatus täitis
onni. Ägades ütles ta:

„Sa näru! Sina . . . , sa ei ole Johan-
nes! Kus . . . kus on ta?“

„Kuid, miks . . . , miks sa ei usu, et

see mina olen?" küsis teine väriseval häälel.

„Kuna mu Johannes — kuuled sa — mu Johannes ei maininud iialgi mu õnnetust, mu pimedust . . . —

Nagu igivanasti, paiskuvad lained randa, kajakad õõtsuvad nende vahuharjadel ja

tiirlevad kisades voogude kohal, ja päike tõuseb ja laskub jälle.

Kuid Franziskat ei ole enam. Kadunud on Franziska nagu Johanneski. Ta läks ta juurde. Ja ehk seal, vee all, näevad ta silmad seda, keda ta maailmas ei näinud.

Jaapanlane.

Ungari kirjanik **Ludvig Biro.**

Ilus, tark, blond Klara Horwat sai ühel päeval kirja. Aadress oli kirjal inglise keeles, kuid kiri kandis jaapani kirjamarki.

„Sir,“ algas kiri, „kuulsin oma sõbralt Jamatorilt, kes seisab ühenduses mis Claminsoniga, Teie endise inglise keele õpetajannaga, et teil nõu on inglise keele harjutamise otstarbel kellegagi kirjavahetusse astuda. Kuna minu sõber nüüd sõidab Ameerikasse, siis pakun ennast tema asemele. Ma töötan välisministeeriumis, räägin hästi inglise keelt ja loodan, et minu kirjad saavad olema kaunis huvitavad.“

Klara Horwat vastas jaapanlasele veel samal päeval:

„Mu härra, mina pole kellegi sir, vaid olen miss ning võtan teie ettepaneku rõõmuga vastu. Minu isa on kohtupresident, mina ise olen 19 aastat vana, eksamineeritud õpetajanna, ja loodan, et minugi kirjad saavad olema üsna huvitavad.“

Jaapanlaselt tuli vastus, ta rõõmustavat, et juhus teda olla aidanud nii armsale tutvusele. Sellega algas kirjavahetus. Esiotsa ainult ruttu ja täpselt: Saadud kirjadele viivitamatult vastates, hiljem ikka suurema huviga, ägedalt, isegi kirglikult.

Mõlemad vaatasid sellele kirjavahetusele nagu isäralikule ja huvitavale päevikule. Keegi leidub teisel pool meresid, keegi huvitav, tark, mõtleval ja tundev inimene, kindlas teadvuses, et teda mõistetakse. Noormees ja neiu on üksteist üle merede ja maade leidnud; kummagile neist on teise mõtted ja tunded armsad.

Kirjad läksid ja tulid. Nad kandsid neiu mõtted nooremehe juure, nooremehe mõtted neiu juure, ja paelusid mõlemad hinged tundmata tunde kuldniidiga.

Sundiv võlu ja iseäralik nõiduvus peitus ses kirjavahetuses. Nad ei oodanudki enam vastust ära, uus kiri oli alati juba varem

teel; mõnikord paistis, kui ühe või teise kirja vabad mõtted ja vaimukad kõnekäänud neiu kaasa kiskusid, nagu ei oleks tormavad rongid maal ja suitsevad aurikud meredel mitte millegiks muuks kui ainult kirjade viimiseks ja toomiseks käima pandud.

Neiu jutustas oma vanemate majast — metsikud viinamarjaväädid katavad selle seinu; oma isast — kes on armsaim vana-härra maailmas; oma lugemisvarast, oma lõbudest, tunnetest, meeleoludest, tuttavatest.

„Meil käib tihti keegi noormees,“ kirjutas ta. „Tema nimi on Sandor Csak. Ta on tugev ja omab mustad, tulised silmad. On professor. Isa armastab teda. See Csak tahab mind saada naiseks.“

„Jumala eest,“ tuli vastus, „olge ettevaatlik. Ärge tehke otsust oma elu tähtsama küsimuse üle ülepeakaela. Sellest oleneb õnn ja õnnetus, õndsus ja hukk. Vaadake ette! Ärge veel otsustage. Teie olete noor. Teil on veel aega. Õppige toda inimest paremini tundma.“

„Csak viibib peaaegu iga päev meil,“ kirjutas neiu. „Selles kirjas saadan teile oma päevapildi.“

Sellele kirjale ei olnud tulnud veel vastust, kui neiu juba jälle kirjutas:

„Csak on minu kätt palunud. Sain mõtlemisaega ja ei jõua otsusele. Kas olete minu pildi kätte saanud? Saatke oma pilt mulle.“

„Sain teie pildi kätte,“ tuli neli nädalat hiljem vastus, „ja mu süda väriseb õnnes ja rõõmus. Juba kuid, seitsaadik kui ma ikka kärsitumalt ja pakilisemalt teie magusaid kirju ootan, kasvab ja paisub mu südames kirg, mis mu nüüd, mil ma ka teie säravat pilti olen näinud, täitsa on vallanud. Üle rasside rajade, üle võõraste maade ja legendikkude, üle mägede ja merede len-

dab minu armastus ja hingab suudluse teie valgele käele. Ilmaaegu keelavad mind seda tegemast tarkus ja kaltilus, ilmaaegu hirmutab mind hirm, et teie võiksite minule vaadata põlgusega ja oma rassi üleolevusega — minu armastus tunneb, et meie hinged on sarnased ja üksteisega sugulased, et meie hinged, mis üksteist on leidnud nii imetaolikul viisil, üksteisest iial enam ei või lahkuda. Teie blondjuuksed säravad mulle üle merede vastu. Teie valge nägu valgustab minu eluteed. Ma viibin sügavuses ja vaatan teie poole üles nagu päikese poole. Kummarduge minu juure alla ja päästke mu oma käeliigutusega. Minu õndsus, minu elu oleneb teie vastutusest. Kui mind pole mu aimdus petnud, et teie kirjade peenetest ridadest rääkis armastus minu vastu, siis kuulub mulle elu. On see mind petnud, siis on minu elu otsas. Nii tõesti kui mu soontes voolab nende jaapani aadlikkude veri, kes enestel mõne vea või eksituse pärast, või ka kannatuste pärast, mida nad sõnatult pidid kandma, mõõga südamest läbi puurisid.“

Klara Horwat luges seda kirja niiskeil silmil. Neist ridadest kõneles temaga südamlilik armastus, mis teda halvast ja uimast; see iseäralik romantika joovastas teda, peitudes ses paluvas armastuses. Teisel pool

meresid, merede taga, teisel pool maakera, leidus keegi, kes sureks, kui ta tema palvele ei vastaks „jaa’ga“.

Võõristades vaatas ta Sandor Csakile: see mees seal merede taga sureb, kui ta siin sellele ütleb: „jaa“. Ja toda, seal teisel pool merd, ta armastas; selles oli ta juba täitsa veendunud, et ta teda armastas. Kuidas ta temalt armastust palus, kuidas ta teda jumaldas. Uneledes liikus ta kaks päeva.

Kolmandal päeval sai ta kirja.

„Sain kätte teie teise kirja,“ seisis selles, „ja ma saadan teile teie soovil oma pildi. Värisedes ootan ma teie vastust.“

Klara Horwat silmitses pilti, Vastu vaatas talle jaapani nägu. Väike mees kollase näoga, pilusilmadega — eht operetimehike.

Neiu silmitses teda kohkudes: selle mehe juure olid ta unistused lennanud merede taha?

Hetkega oli kõik otsas. Ta silmad täitusid pisaraist ja ta nuttis kaua ning kibedasti. Kui ta oli kõik välja nutnud, ohkas ta sügavasti ja läks tuppa isa juure.

„Ma abiellun Csakiga,“ ütles ta rahulikult.

Mõni päev hiljem kirjutas ta Jaapanisse. Lühidalt, mitte külmalt, ainult üksluiselt:

„Kihlasin enda eile Sandor Csakiga!“

Jumal ja inimesed.

Mustlaste muinasjutt.

Armsal Jumalal oli kord rahapuudus ja ta tuli maha maa peale nägema, kuidas inimesed tema vastu on, kui tal puudub maksmiseks raha.

Ta tuli musta mehe juurde ja ütles:

„Armas vend, anna mulle midagi süüa, sest ma olen näljane ja tulen kaugelt.“

Must mees vastas: „Aita ennast ise ja muretse enesele ise süüa, minul pole midagi; mis ma jahti pidades saan, selle süüa ka ise.“

Siis ütles armas Jumal: „Sul ei peagi midagi olema. Kuni sa elad, pead sa jahti pidama ja mullaonnis elama kui nirk.“

Ja armas Jumal läks edasi, jõudis valge mehe juurde ning ütles:

„Armas vend, anna mulle midagi süüa, olen näljane ja tulen kaugelt.“

Ja valge mees vastas: „Tule majja, annan sulle meelsasti süüa, sest ma tean, sina oled armas Jumal ja tasud rikkalikult.“

Ja armas Jumal ütles: „Ma ei taha si-

nult midagi, sest sa annad kavala südamega ja tahad kümnekordselt tagasi saada, mis annad. Vaeva iseennast kuni elad põllul, niidul ja metsas ja raske vaevaga kannan oma saak oma valgesse majja.“

Ja armas Jumal läks edasi, jõudis pruuni mehe juurde ja ütles:

„Armas vend, anna mulle süüa, sest ma tulen kaugelt ja olen näljane.“

Ja pruun mees ütles: „Võta oma kuub seljast ja anna see esiti mulle, sest sul on veel hea särk seljas ja mina olen halasti. Sina vajad süüa, mina vajan katet; vahetame, nii on kõige parem, sest me mõlemad oleme vaesed.“

Ja armas Jumal ütles: „Sina oled tark mees ja tead, mis õige on. Sinu õnn see seisku ratastel niikaua kui elad, ja kui üks koht sulle enam midagi ei anna, siis mine teise kohta, kus sa jälle uut toitu leiad.“

Nõnda ütles armas Jumal ja nii ongi setsaadik lood.

Üheksatuhat marka.

Saksa kirjanik **Ernst Fürst.**

Opi poisile oli firma poolt käsk antud üht tuhandemargalist raha peeneks vahetada. (Siin tuleb meeles pidada, et saksa tuhandemargaline vastab väärtuselt umbes meie üheksasajale kroonile. Tõlkija.) Poiss läks pank, ulatas oma raha üle leti kassapidajale ja palus vähemaid rahasid. Kassapidaja nägi vaest poissi — nägi vaesust, kel loomulikult õigust ei ole tuhandemarga vahetamiseks — ja andis sõrmeotsadega, et ennast mitte mõne kuritööga määrada, raha tagasi. Poiss läks, valusasti tabatuna ametniku usaldamatusest, jälle välja tänavale. Kuid haavunud ta ei olnud.

Möödus pool tundi, enne kui ta jälle julgelt astuda. Ta ulatas rahapaberi üle leti kassapidajale ja palus raha peeneks vahetada. Tema ümber oli hulk inimesi. Oh Jumal, kui see kassapidaja sama umbusklik on kui esimene — nii paljude inimeste nähes! Kassapidaja silmitses suurt raha, silmitses vaest poissi, nägi vaesust, kel pole loomulikku õigust tuhandemargalist vahetada, ja küsis, kes ta siia raha vahetama saanud. Poiss nimetas ruttu oma firma nime. Siis nägi ta ametnikku minevat rahakapi juurde ja sealt ikka enam raha letile laduvat, nägi, et hunnikus enam oli kui vaid tuhat marka. Poisi süda põksus ahnelt ja ajas teda raha kokku võtma ja ruttu lahkuma. Kui letile rohkem raha ei pandud, võttis ta rahapaki, pistis püksitaskusse ja jooksis välja tänavale — rahvamurruks, et seal ruttu kaduda.

Kui ta märkas, et oli eimidagi, et inimesed temale vaatasid nagu alati ja et temale keegi järele ei jooksnud, hakkas ta keha värisema ja teda elule jälle tagasi raputama. Ta läks konditoreisse, istus külma marmorlaua äärde ja tellis enesele kümne pennise koogi. See maitses hea. Siis kobas ta raha, kuid ei julenud välja võtta. Sõrmed lugesid tal taskus raha raha järele. Ta teadis, et need rahad olid kõik sajamargalised. Ta luges: kakstuhat, nelituhat, kuustuhat (ja hakkas värisema), kaheksatuhat (süda hakkas tal puperdama), kümnetuhat, ta ehmatas. Kümnetuhat marka tähendavad tagaajamist. Ta oli nimetanud oma firma nime. Küll ta leitakse! — Aga inimesi oli seal ju nii palju, kes kassapidajalt raha said. Mispärast pidi just tema liig palju saama. (Tõendagu ometi seda — tõen-

dagu seda —). Ta sai julgeks: Tõendagu ometi seda!

Ta lippas välja, jooksis bürosse, luges kojas pakist tuhat marka välja ja andis need büroos ära. Siis tegeles ta kui unes. Uue ülikonna tahtis ta enesele osta, et inimesed temale enam ei vaataks umbusaldusega, tahtis osta enesele jalgpalli ja laupäevaõhtul minna kinno. Kolm korda päevas oli ta käinud pesemisruumis ja seal luku taga raha uuesti üle lugenud, ja ikka oli raha üheksatuhat marka, mis kuulus temale. Unenägu oli võimatu ilus. Ta oli inimeste vastu lahkem kui kunagi enne. Ainult emale, kes pesi võõraste inimeste pesu, seitsaadik kui isa kahe aasta eest oli surnud, mõtles ta hirmuga. Mis pidi ta temale jutustama? Kuhu raha peitma, et ema seda ei leiaks?

Kui ta õhtul koju läks, polnud see hirmus küsimus veel lahendatud. Ta sõitis trammis, vahtis aknast välja ja mõtiskles. Ta nägi, kuidas bürood suleti ja pangakendele võred ette pandi. Nüüd oli kassapidaja oma eksitust vististi juba märganud ja selle direktioonile teada andnud. Kas peab ta selle raha oma taskust tasuma? Temal tõmmatakse iga kuu sada marka palgast maha — seitse ja pool aastat iga kuu sada marka maha. Ja ta oli vanem härra, kel vististi oli ka lapsi toita. Nüüd sõidab temagi koju — (kas pean raha tagasi viima? Ja uus ülikond, jalgpall ja kinopilet?). Pangal on nii palju raha. Mis on pangal need 9000 marka! Kassapidajal ei tõmmata palgast midagi maha — aga ta vallandatakse. Ta jääb töetuks. (Oh Jumal, bürood on kinni ja üks inimene on kaotanud leivateenistuse!!)

Emal viibis köögis, kui poiss koju tuli, ja keetis temale süüa. Poiss teretas teda rõhutuna ja läks oma kambrisse, kus ta toolile istus. Unistus oli unistatud. Ta kuulis nõude klirinat köögist valjemini kui kunagi varem. Siis hüüdis ema teda sööma. Nad istusid köögis laua juures üksteise vastas. Tüki aja pärast kuulis poiss häält, mis sarnanes ta ema häälele:

„On sul olnud pahandusi?“

„Olen haige.“

„Mis sul viga on?“

Nüüd lükkas poiss taldreku eemale, pani küünarnukid lauale, peitis pea käte vahele ja nuttis:

„Ei tea“ (ja mõtles kassapidajale). „Lähem voodisse.“

Ta keeras oma kambriukse lukku, peitis raha padja alla, avas jälle riivi ja läks voodisse. Ema tuli ja istus ta voodi ette.

Hommikul oli tal palavik. Ema tööle ei läinud. Tahtis tuua arsti. Poiss ei nõustunud. Ema tahtis kohendada ta voodit. Poiss pani vastu. Ei jõudnud enam peadki tõsta.

Nii lamas ta kogu päeva — ja võitles meeletlikku võitlust 9000 marga omanamise pärast.

Ohtul oli ta võidetud. Jutustas emale oma loo ära ja palus lõpuks temale kümme penni koogi eest tagasi anda. Ema võttis raha vaikselt oma kätte ja nuttis. Jäi poisi juurde, kuni see magama uinus.

Vara hommikul tõusis poiss. Ema saatis teda kuni panga ukseni. Sama kassapidaja viibis kassas (ta ei olnud siis mitte vallandatud). Poiss pani 9000 marka letile:

„Selle olite mulle üleile rohkem välja andnud.“

Kassapidaja hingas värisedes, luges rahad üle, täpselt nagu seda poiss kahe päeva

eest oli teinud lukustatud pesemiseruumis, ja jooksis siis teise tuppa.

Siis seisis äkki hulk ametnikke ta ümber ja silmitsesid poissi vaenulikult ja põlgavalt.

„Mispärast tuled sa alles täna??“

„Olin haige!“

Kõlas naer.

„Tahtis ennast teha terveks ja jäi sellest haigeks!“

Uus naer paljude suust.

„Hakkasid kartma, kui lehest leidsid, et politsei sind otsib!“

„Mina pole ühtki lehte lugenud.“

„Tulge aga sisse, härrad, tulge siia: siin võite näha ainust inimest, kes ei loe lehte!“ hirvitas jooksupoiss.

Siis kutsuti politsei. Poiss kuulati üle. Mispärast ta alles täna tuleb? Mis ta rahaga tahtis teha? Mispärast ta äkki haigestus? Poiss nuuksus ainult. Ta oli vait. Siis vabastati ta.

Temal oli, nagu oleks ta viibinud sada aastat vanglas — sest tänavale jõudes näis maailm talle hoopis teistsugusena.

Valgus äratab.

Arnold Liiv.

Midagi ärkab ja tuikab, midagi looduses ja hingedes huikab — need on salajased igatsused hurmavast kevadest . . .

Valge, kahvatult sinakaks muutuv lumevaip on rebenemas. Siin-seal on tekkinud ta kohevasse taliöö vaipa mudased laigud. Päike, kosmose auväärt kuningas, puistab kõikjal pisukesti nägematuid soojusekiiri Põhjala radadele . . . Neid imelisi kiiri, mis rännanud avaruste radadelt, kuulatab lumivaiba all sulava mulla rüpes lumikellukene, ning ta puhtas neitsilikus öiestüdamas ärkab võitmatu tahe hõigata—hõisates kevad päikesele läbi sulava, luitunud lume: „Tere, tere, mu isakene!“

Pungad raagsetel puudel tõmbuvad pruuniks — punetavad õhetades kui noore neiupaled esimesel kohtamisel . . .

Tasa, tasa lükkab kohevile talv otsa sooserval lumihanges tukkunud paju omi urbi — õrnu kassi-käppe, hommikuse valguse poole . . .

Talve vangirauad murduvad järvedel ja jõgedel. Looduses on kõikjal liikumas esi-

mese elu avalduse salajane ärkamine. On hõljumas elu muinasjutulises Põhjala öie-öös . . .

Kogu loodusega ärkab ka rahutu inimhing talve tubastest asveldustest. Ta tunneb, kuidas ka tema veres midagi ärkab ning valguse ja soojuse poole püüab . . .

Tuhanded igatsused ja tuhanded soovid kerkivad inimlaste hingedesse kevad-tuultepuhangutel. On tunda, kuidas ligineb suur ülestõusmise aeg, alul tasa ja arglikult, nagu ettevalmistus suureks loodusepulumaks. Eilne tarduvus ja surmauni on muutumas tänaseks eluhümniks ja õitseajaks . . .

Inimene ja armastus, — kevade hurmav ärkamine õites — elu ilusaim pale, mida igal kevadel silitab avarustest koju jõudnud päikese kuldne kiir. Ta imelikud soojuse ja valguse kiired äratavad imetegudeks looduse ja toovad ilusamaid mõtteid ning tegusid kodumaa poegade-tütarde hinge, mis väljendub õilsates tegudes isamaa auks . . . Nii algab vana, kuid igal aastal meile uus kevade-preluudium . . .

Minu koer.

Belgia kirjanik **Maurice Maeterlinck.**

Mõne päeva eest suri minu koer, noor bulldogge, oma lühikese elu kuuendal aastal. Temal ei olnud veel minevikku, ta targad silmad avati ainult võõrast maailma imetledes vaatama ja inimesi armastama, siis sulgusid nad jälle surma saladuslikus ebaõigluses.

Tal oli suur võlvitud otsaesine, mis sarnanes Sokratese või Verlaina otsaesisele, väike tõmpnina, mis nagu rahulolematuks jaatamiseks oli üles pööratud, selle all paar laia, tühtlaselt allalangevat põsktaskut, mis ta peale andsid ähvardava, kibeda, mõtiskleva ilme ja kolmenurgelise kuju. Tal oli ehtsa looduskoletise ilu, mis on arenenud tema tõu seaduste järele. Ja milline lahke, tähelepanelik, äraostmata süütu naeratus täis armastusest täidetud allaheitmist, piirita tänulikkust ja takistusest anduvust sädeles kõige vähemagi silituse puhul tema toredast-inetust maskist. Vaevalt teati, kust see tuli. Truusüdamlistest, õrnadest silmadest? Kõrvadest, mis ta tähelepanelikult kikki ajas, kui temaga räägiti? Või lõbusast sabakontsust, mis keha teises otsas liputas, et väljendada sisemist, kirglist rõõmu, mis väikest looma täitis, õnne, kord jälle oma jumala kätt tunda, kellele ta oli andunud. Ja mõnikord ei olnud see käsi, vaid oli lühike pilk, väike sõna, mis ta rõõmu arendas otse määratsuseks.

Ta oli pärit Pariisist ja tal olid kõik sellise suurlinlase elegant-laisad, filosoofiliskergemeelsed vead ja headused. Siis aga olin ta enese seltis viinud maale. Paksudel käppadel, mis teda ta noore elu uurimata radadel kandsid, puhkas pehmelt ta suur, tõsine, tõmpnina ja näiliselt mõtteraske pea.

Sest see kõva ja pisut raskemeelne pea, mis võrdus liiasti väsitatud lapse peale, hakkas parajasti vastu võtma rõhuvat tööd, mis iga aju ellu astudes koormab. Ta pidi viie või kuue nädala jooksul läbi töötama tarviliku arusaamise maailmast; inimene, kellele kõik esivanemate teadmised kasuks tulevad, vajab kolm- kuni nelikümmend aastat tarviliku ilmavaate omamiseks, üksik loom peab mõne päeva jooksul kõik maailma mõistatused lahendama ja arvatavasti on tema ilmavaatel õiglase kohtuniku silmis sama kaal kui meie omal.

Ta uuris maapinda, mida võib kaapida ja

tuhnida ja milles peitus mõnikord kõige hämmastavamaid esemeid; põlglikult vaatas ta sinist taevast, mida ta ju ei saanud ei süüa ega haista, ja pöördus roheline murupinna ja järve laia peegli poole. Tema arenes pikkamisi kütiks ja õppis himukalt mitmekesised jahipidamise viisid kätte, kuidas püütakse laululinde ja kuidas tapetakse kasse; ta õppis tundma heledaid päikese-paistelisi kohte, kus hea magada, ja keldri-luuke peiduurgastena. Ta pani tähele, et rumal vihm ei saa majadesse roomata ja et tuli on kaugelt headtegev, lähedalt hirmus. Ta sai valusa kogemuse, et tallides, karjamaal ja mõnikord ka teil liiguvad hiigla-loomad ähvardavate sarvedega, kes vaatamata nende heatahtlusele mõnikord õige kurjasti tema uudishimuliku nuusutamise peale reageerivad.

Kõige raskemad olid aga käituda jumalad; harva tohiti teha seda, mis taheti; iial ei tohtud jääda kööki, kuigi see oli parim ja eelistatum koht jumalate elumajas. Raske oli ka taibata, et ukсед olid tähtsad ja tujukad võimud, mis mõnikord viisid õnnele, mõnikord aga igatsevast vingumisest hoolimata kangekaelsest kinni jäid; seegi oli mõistatuslik, et alati parimad ja magusai-

Heinrich Lagus,

pühitses hiljuti oma 40-aastast sünnipäeva. H. Lagus oli kirjastus „Arenu“ (ajakirja „Romaani“) üks asutajaid 1922. aastal ja on praeguse kirjastus-osaühisuse „Arenu“ juhatuses esimees. H. Lagus tegutseb kauemat aega Tallinnas ärtalal, omab autoäri, esitades Durant autosid Eestis.

Huvitavamaid kostüüme „Ühisabi“ ballil, mis peeti 5. märtsil „Estonias“.

mad toidud pottides ja kataldes kättesaamatuks jäid, kuigi nad tihti saatsid oma lõhna nii meelitavana tema ninna. Ja isegi loomulikumate asjatoimetuste täitmine tõi raskeid konflikte; miks ei tohita mõnda tooliljalga või kepihoidjat nurgakiviks tarvitada? Jumalate uurimine oli raskeim asi.

Mis peab arvama lauast, millel valvamata seisavad toredaimad maiustused, mida ei tohi maitsta; mis tugitoolist, millele ei või heita puhkama, mis võõrastest vaenulikkudest koertest, keda ei tohi puutada ja kellele ei tohi isegi hambaid näidata? Kui palju arusaamatuid, ebaloogilisi ja koletumaid käske, hädaohte, keelusid, probleeme ja mõistatusi tuli koormatud ajus korraldada?

Ja siis kohused. Jumalad on magama heitnud ja ümberringi valitseb pimedus. Vaikus ja õine hirmus üksildus. Kui väiksena ja nõrgana tunneb ta ennast kõige selle müsteeriumi ees! Ta tunneb läbi pimeduse hiilivaid, lähenevaid vaenlasi. Ta ei usalda midagi ega kedagi, kes või mis päeval oli talle tuttav — ei puid, tuult, aeda ega maja. Ta tahaks pugeda peitu, kuid peab valvama. Peab kõige tasama kahina juures nägematut vaenlast ootama ja vaikuse katkestama, mis koormab maailma. Noor, väike koer ja ürgvana lõpmatu vaikus. Ja siis juhib ta oma hoiatushüüdega häda enesele. Ja kes iial see vaenlane on, jumal või ta

jumala vend, keda ta peab kaitsma, ta kargab talle kallale ja puurib oma hambad tema inimlikku lihasse. See on tema suur, esivanematest päritud kohus, mis võimsam on surmast ja surmahirmust, mis vägevam on jumala sõnast.

See on tema kohus, välja kasvanud enneajaloolisest lepingust, mis ürgisa koer ürgisa inimesega on teinud ürgmetsades. Aga ta ei ole ammu enam nii lihtne, sestsaadik kui lahkusime metsadest ja järvedest ja asusime koobastest majadesse. Tookord oli maa koopa ümber piiratud, ja kes lähenes, kes maa ja metsa rajal end liigutas, oli kahtlemata vaenlane!

Nüüd oli kõik teisiti. Nüüd oli vaja sammu pidada tsivilisatsiooniga, mida ei võidud pooldada; nüüd peab tegema, nagu saadaks kõigist arusaamatutest asjadest aru. Tema jumalal, kes enne valitses, olid käskijad, kes vaenlast haistsid. Ja teistel vaenlastel olid tänaval, korridorides ja tubades samad õigused nagu härral ja koeral. Kõik selle ja veel palju muud õppis koer raske südamega ja ei ole loodusega silmanähtavalt rahul. Mis inne siis, kui ta näis olevat kõigi nende lugematute probleemide suhtes mõnikord mõtlik ja tema pehme, alandlik pilk tihti nii sügavaks ja tõsiseks muutus, nii murerohkeks ja täis lahendamatu küsimusi?

Paraku polnud tal aega oma pikka ja rasket ülesannet lõpetada, mis loodus ta instinktidele andis, kui ta tahtis tõusta selgemale kõrgusele. Saladuslik haigus, mis koeri sadadena tappis, on minu koera saatusele ja õnnelikule kasvatusel lõpu teinud. Ja nüüd puhkab niipalju algatusi üles valguse poole, niipalju leeki armastuseks, niipalju julgust arusaamiseks, niipalju rõõmu ja süütut meelitust, niipalju häid, ustavaid pilke, mis olid pöördud inimesele ja temalt abi palusid ülekohtuse surma ja halastamatu valu vastu, niipalju reflekse teise maailma sügavast kuristikust, mis enam ei ole meie oma, niipalju peaaegu inimlikke harjumusi puhkab nüüd kurvast öitsva sireli all aia külmas mullas. Minu koer on surnud...

Kes meie järel tulevad.

Saksa kirjanik **Thea von Harbou** romaan,

6

Marlen pööras pea tagasi ja vaatas mehe külmasse silmadesse.

„Õige,“ ütles ta veidi aja pärast.

„Matthes Brodersen on suremas, kas tead seda?“

„Ei. Kuid tahan teada, miks sa seda jutustad?“

„Tahan seda öelda. Mul oli Matthesega väike äri ja kuna kuulsin, et on suremas, läksin ta juure, et asja õiendada. Kuid ta arvas, et tal ei ole lahtist raha. Sest omad ilusamad taalrid olevat ta sulle andnud ja protsendid olevat sul juba veerandaastat maksmata. Mul oli Matthesest kahju, sest tal ei ole palju ja ta tütar tahab uuel aastal abielluda. Siis ostsin talt selle paberi — su võlatähe, Marlen.“

Ta võttis suure, puhta poogna taskust ja hoidis selle naise silmade ette.

See oli kahvatunud.

„Ja mis sa nüüd tahad?“ küsis ta. „Mult raha nõuda? Siis aja meid kohe majast, sest mis mul on, see ulatub söögiks ja riie-tuseks.“

„Tean seda, Marlen. Tahtsin ainult öelda, et sul on uus võlausaldaja — muud midagi. Kuid ma võin protsentidega kannatada, ära sellepärast muretse. Olen nõus, kui need mu talus tasa teenid. Tahtsin sind kord hästi tasuda. Raha on veel laekas. Ehk oled vahepeal targemaks saanud.“

Ta ootas, kas Marlen midagi ütleb, kuid see oli selja pööranud.

„Noh, head isu, Marlen,“ soovis Klaus Dorp ja naeratas õhukeste huultega. „Saadan su poisi sisse, et ta söögi juures aitaks.“

Kuid Muti ei olnud vaja kutsuda. See varitses juba uksele ja jooksis tast noolena mööda ema juure, kes seisis rippuvate käsivartega pliidi ees.

„Mis ta sulle tegi?“ küsis Mut ja raputas rusikaid. Marlen ei vastanud; kuid ta välimus tegi poisi silmad kurjaks. „Mis tasulle tegi?“

Marlen sirutas käe ta järele ja langes toolile; näis, et ta lämbub; nii hookaupakerkis ja vajus ta rind. Ta tõmbas poisi sülle ja

katsus teda vaigistada; pani talle isegi käe suule.

„Mitte midagi, mu poiss, ehmusin ainult, küll see möödub . . . Tule, hakkame sööma, mul ei ole nii palju aega, et laiselda; pean tublisti töötama, kui elada tahame . . .“

12.

Muti silmad muutusid mustaks ehmatusest ja vihast. Vaevalt oli ema uksest läinud, kui ta raamatud nurka viskas ja majast välja jooksis nõmmele, männa juure, mis seisis künkal. Seal heitis ta maha, pani käsivarred pea alla ja vahtis pilvedesse. Teda täitis suur, meeleheitlik nõutus; ta ihkas vaikust, vaba loodust, tahtis vahtida taevasse, et leida sealt abi.

Talle meelistus piiblisalm: Õndsad on, kes vaimust vaesed, sest taevariik on nende päralt.

Mut naeris põlglikult.

Ta ei tahtnud taevariiki, ta tahtis maad. Jah, kogu maailma ja võimu, mis see võis anda, et kaitsta ema ta vaenlase eest.

Äkki ajas ta end püsti ja jäi rohtu istuma.

Kui rumalatele kuulub taevariik, mõtles ta kiires ja vabas tõlgitsuses, siis on targad need, kes valitsevad maailma.

See oli lihtne.

Nii tahtis ta targaks saada.

Nii targaks, et teadis ja võis kõik, et maailmas enam saladusi ei oleks tema jaoks. Siis tunneks inimesed respekti ja ta oleks nende kuningas ja ema võis olla rahulik.

Jah, see oli peaasi.

Kolmandad Eesti meistrivõistlused moodsais tantsudes peeti „Estonia“ kontsertsaalis. Võistlused 25 paari. Pildil 3 paari esimestele kohtadele tulnuist. Pahemalt paremale: hra. Böhm, prl. Tauts (Säde) prl. Kõuts, hra. Lukas, prl. Bingenhoff ja hra. Kann.

Küll ta sellega juba hakkama saab.

Kuid kes näitas teed?

Jakob Wehrhahn oli liig vana, sammus liig aeglaselt. Ja õpetaja saatis teda taeva-riiki ning sinna Mut veel minna ei tahtnud.

Kes aga näitas teed maailma kuningriiki?

See oli keeruline küsimus.

Mut ohkas murelikult ja kärsitult.

Ta heitis jällegi lühidasse, pehmesse rohtu ja kuulatas päeva salajasi hääli.

Kõik oli vaikne, ta kuulis putukaid roo-mavat, kes ta pale kõrval ülespoole nühki-sid.

Ainult kui tuul puhus kõvemini, käis läbi raagus puude hääletu sosin. Siis kõlas ka kaugelt külanõmmelt mängivate laste hõis-kamine. See helises pääsusädistusena puh-tas, sinises ja kuldses õhus.

Peen, hele kõla oli lastehäälates; siis lähenes üks hääli ja nüüd oli see laul.

Laps laulis:

„Lenda, lepatriinu,
üle hulga põllutiinu!
Isa meilt on viidud cõtta,
ema järele siis tõtta!
Lenda, lepatriinu!“

Tagant järele kostis nõrk, ehmunud „oh!“

Mut tõstis veidi pea ja vahtis. Künka ja-lal seisis väike, mõistlik Liisi õpetajama-jast, vaatas, kas mitte parem ei oleks plehku panna, ja hoidis suu lahti.

Mut ei soovinud kõnelust alata. Nii jul-ges tütarlaps esimese sõna.

„Sina . . . mis sa teed seal üleval?“

„Mitte midagi,“ seletas pois lühidalt.

Tütarlaps tuli mõned sammud lähemale, kuid kui nägi Muti vihast nägu, seisatas ta poolel teel.

„Kas tohin ka üles tulla?“ küsis ta ette-vaatlikult.

„Tule ainult, kui tahad,“ vastas Mut. Liisi oli aga liig mõistlik, et olla haava-tud ja pealegi ei olnud vennad teda õr-nustega hellitanud.

Ta tuli ja istus eemale vana männa alla. Mut ei liigutanud, Liisi silus kuube ja põlle, mis oli üles tõstetud. Nüüd lebas ta süles hulk ilusaid suvililli.

Seal oli siniseid, mil oli sakiline kroon ümber südame, ja valgeid pehmete, sära-vate kiirtega ümber kuldse rõnga. Kõige toredamad aga olid nii punased, et nad väikese Liisi õrnal näol tekitasid sooja kuma.

„Mis on nende nimed?“ küsis Mut ja võttis punased kätte.

„Kas sa seda ei tea?“ imestas tark Liisi.

„Oh, küll oled sa rumal!“

„Jah,“ ütles Mut ohkega. „Kui igaüks

vastab nii kavalasti nagu sina, kui midagi küsin, siis ma targemaks ei saa.“

Liisi langetas peakese. Ta oli hakanud pikkade, roheliste rohukõrte abil pärga pu-numa ja igakord kui ta võttis uue lille, nimetas ta selle nime.

„Vaata, see on moon,“ õpetas ta tõsise näokesega. „Ja see on kesalill. „Kas tead tema lugu?“

Mut raputas pead.

„Kord oli väike tütarlaps,“ jutustas Liisi pehme häälega, „kes elas emaga metsa-serval suure heinamaa taga. Nad olid väga vaased, ema oli haige ja ükski ei tahtnud aidata, kuna emal ei olnud raha. Siis läks väike tütarlaps õhtul heinamaale, põlvitas maha, pani käed kokku ja palus armast Jumalat ja ta inglimesi, et nad aitaks hai-get ema. Sel öösel aga nägi vana naine unes, et taevatähed maha olid langenud ja heinamaal lebasid, just nende ukse ees. Ja kui väike tütarlaps varahommikul ukse avas, seisis kogu heinamaa lillehtes, mis olid tähekujulised ja mil olid hõbekiired ümber kuldse südame. Siis tänas väike tütarlaps ingleid ja armast Jumalat, noppis lilled ja mütis nad linnas ära; tõi emale parina arsti ja liha ja head veini. Ema sai varsti terveks ja neil oli tervel eluajal lilli küllu-ses, mis olid istunud inglite poolt.“

„Kuid sellest on möödunud palju aega,“ arvas Mut, kui oli vaadelnud kesalille hoo-likalt ja heitis selle siis pettunult minema.

„Oh, Mut,“ ütles Liisi etteheitvalt. „See on ainult muinaslugu.“

See sõna andis poisile mõelda, kuid Liisi seda ei märgsnud. Ta nobedad sõrmed val-mistasid pärga.

„Vaata, see on käoking ja põlluköömel ja tulilill. See on rukkilill, seda armastan kõige rohkem — ja see on ristikehein — toob õnne! Kas tabad, ma kingin ta sulle!“

„Hoi a enesele,“ ütles Mut tusaselt. „See on vist ka ainult muinaslugu. Kuid miks kitkud lilledel lehed ära? Põllul on nad palju ilusamad, nüüd on nad närtsinud. Kas arvad, et nad rõõmustavad, et neid pärjaks punud?“

„Lilled on selleks, et inimesed nende üle rõõmustaks,“ arvas väike Liisi pehmet. „Ja pärg on mu surnud õele, kel homme on sünnipäev, selle panen ta hauale.“

„Miks suri su õeke?“ küsis Mut ja ajas end püsti.

„Isa ütleb, et armas Jumal ta enese juure võttis, kuna ta oli liig õrn maailma jaoks.“

„Miks laseb ta siis väikest Friede Dorpi

elada?" päris Mut kärsitult. „Kui talle otsa vaatan, usun, et tuul ta üle katuste võiks puhuda.“

Liisi vaatas talle karistavalt otsa. „Küll seda teab armas Jumal,“ vastas ta ja sidus põlle.

Mut pani lõua käte vahele ja juurdles endamisi. „Kui oleksin armas Jumal,“ ütles ta, „teeksin kõik teisiti. Head ja armsad inimesed võiksid rahulikult oma teed minna ja ma ei segaks neid põrmugi. Kuid kaabakad ja tigidad, kes tahavad ausatele halba, võtaksin kraest ning viskaksin nad alla põrgu, enne kui nad saavad teha õnnetsusi. Küll nad siis rahulikud oleks. Kuid nüüd peavad head kannatama, kaabakad aga jooksevad vabalt ringi ja muutuvad ainult häbematumaks. Arvan, et armas Jumal siiski kõiki inimesi ei tunne. Ja kui ta kord vihastab, siis karistab ta süütuid.“

„Mut!“ ütles väike Liisi ja pani käed kokku, „sa ei tea isegi mu lilledes nimesid, ning tahad olla targem kui armas Jumal!“

„Ei, kuid vaata, kui talupoeg põllul umbrohtu kitkub, et külv paremini kasvaks, siis armas Jumal selle üle kuri ei ole — ja ometi löi tema ka umbrohu. Ja kui paha inimene hävineb, et ta heale viga ei saaks teha, siis peab Jumal selle üle ainult rõõmustama.“

Jumal on õelnud: Sa ei pea mitte tapma!“ vastas mõistlik Liisi ja soovis end eemale.

„Nii?“ jatkas Mut. „Mis tegi ta, kui viis Iisraeli Egiptust ja andis Moosesele käsu, et sirutab käe välja, kui vaarao ja ta ratsanikud olid kesk merd, ning nad hävinesid kõik? Ja kas ei seisa piiblis: Issand oli nendega, kui nad tulid töötatud maale, selle ära võitsid ja ühe rahva teise järele oma mõõgaga hävitasid? Kas ei olnud see tapmine?“

„See oli sõda,“ ütles Liisi kurvalt. „Nad pidid seal vaenlasi tapma!“

„Kas siis patt tühistatakse, kui seda teevad tuhanded?“ küsis Mut Hollander. „Kui Jumal hävitas terved rahvad, kuna need olid ta väljavalitud rahval teel ees, kas kiidab ta sellepärast heaks, kui halb inimene kaob elust nagu umbrohi, et hea jälle saaks hingata? On see siis patt? Kas see ka ei ole sõda?“

„Ma ei tea,“ ütles Liisi tasa. „Pead isalt küsima.“

„Ah, su isa!“ Mut heitis seljali ja pani käsivarred pea alla. „See ei tea seda ka.“

„Isa teab kõik,“ ütles tütarlaps uhkelt.

„Puh!“ tegi Mut.

„Isa teab kõik,“ kordas väike Liisi ja läks õhinast tulipunaseks. „Isa on tark, palju targem kui kõik teised! Isa on igalpool olnud, on kõik näinud ja kõik kuulnud ja on kõik raamatud läbi lugenud. Isa teab kõik, jah, tõepoolest!“

„Kõik raamatud?“ küsis Mut. „Kas maailmas on nii palju raamatuid, et see on tähelepanuväärne tegu?“

„Oh, vaata ometi! Sa ei tea isegi, mis tean mina! Maailmas leidub sadatuhandeid raamatuid, isa on kõik läbi lugenud ja kõik kuuluvad talle! Meie aidas seisavad hiiglakastid ja kapid, paksud ja peened, suured ja väikesed ja kõik raamatuid on täis. . . Isa ütleb, kõik, mis maine tõde on välja mõelnud, seisab neis raamatuis!“

„Pead neid mulle näitama!“ ütles Mut sädelevail silmil ja kargas püsti.

„Tahan seda heameelega teha, silmapilk!“ hüüdis Liisi Henssen. „Kuid enne panen pärja vette, et ta homseni värske püsiks. Tule!“

Nad jooksevad künkast alla ja kuna olid hoos, sai sellest võidujooks, nii et nad hõõgudes ja hingetult külla jõudsid.

„Oota,“ palus tütarlaps ja nõjatus õpetajamaja lattaia vastu. „Ma avan aiavärava, siis ei märka meid ükski. Enne aga pean juukseid siluma, muidu pahandab ema.“

„Tee kähku,“ ütles Mut.

Liisi riputas pärja aiateiba otsa ning vallandas nobedalt palmikud. Tal olid pikad, siledad, siidpehmed juuksed, hõbeblond värvi, mis ümbritsesid peenelt ja sädelevalt ta otsaesist ja läbipaistvaid meelekohti. Kui ta seisis rohelise plangu ääres rõõmsate, sügavate silmadega, peenete, punaste huultega, oli ta nagu ilus lill, sinine, kuldne, valge ja punane, peen ja armas.

Ta oli väga ilus laps, väike, mõistlik Liisi.

Ta palmis juuksed siledalt ümber pea, võttis pärja ja libises aiaväravast sisse. Nüüd seisis nad õpetajamaja rikkas viljapuuaias, kus oksad kummardusid viljakoorma all, ning jooksid puude varjus aidani.

See oli uhke ehitus, mida ümbritses efeu, punase katuse ja kõrge, kitsa harjaga, mis vaatas põlluteele.

Liisi avas tillukese ukse ja nad seisisid viljapeksuruumis. See oli puhas ja läbi katusepalkide tungisid kuldseid päikesekiired kodusesse ruumi, mis lõhnas heinte ja vilja ja puude järele. Kuldne hämarus täitis ruumi, tehes teda soojaks ja peaaegu pühalikuks, ning lapsed hakkasid sosistama.

„Pead siia jääma, kuni tulen tagasi,“

sisistas Liisi ja Mut tungles kärsitult: „Tule varsti tagasi!“

Liisi lubas ja pidas sõna.

Ta võttis Muti käe ja juhtis ta redeli juure nurka.

„Peame üles ronima ja luugi avama. Kas võid seda?“

Mut ronis mööda tolmunud redelipulki üles; ta leidis luugi ja tõstis selle tugevate käsivartega. Päikesekiirte vihk pimestas ta silmi ja ta pidi need sulgema. Siis kargas pööningule ja vaatas ringi. Ta oli unustanud, et tal oli väike kaaslane.

See oli uus maailm, millesse ta astus, ja ta süda kloppis kuuldavalt.

Üksteise kõrval seisis seal punakaspruunid kapid klaasuste ja roheliste eesriietega, nende taga, seal oli kirste ilma kaanteta, kaetud raskete rätikutega. Ja kui ta arglikult kattes tagasi löi, leidis ta, et väike, mõistlik Liisi oli õiguses. Seal oli sadatuhan- deid raamatuid!

Liisi aga rõõmustas ta tumma argtuse üle, et see tarkus ümberringi nõudis aukartust. Kuid ta oli oma isa laps ja sellepärast nende varandustega harjunud ja näitas sõbrale kõik. Ta tõmbas ta kord mõne kapi juure, et näidata talle kallihinnalist käsi- kirja, kord mõne kirstu ette, millest tõi vä- geva seanahkse kõite päevavalgele, mis oli liig raske ta õrnadele kätele. Mut pidi ai- tama, löi kõite lahti ja leidis, et see oli võõras keeles kirjutatud. See olevat ladina keel, seletas mõistlik Liisi. Nüüd ärkas Mutis viha enese vastu, et ta seda ei osan- nud.

Nad roomasid kõigisse nurkisse, kus le- basid vanad muinaslooraamatud, mis olid kirjutatud ammu kõdunenud käe poolt. „Vanaisalt,“ ütles Liisi. Ja ta näitas kohta, kus seisis kesalille lugu. Nad istusid üks- teise kõrvale palgile ja kummardasid pead raamatule ning Liisi õrn sõrm libises hooli- kalt üle ridade.

Siis lähenesid nad jällegi mõnele tei- sele kapile ja leidsid teose, mis kandis peal- kirja: Maailmalaotuse imed. Seal näitas kuu oma külmi, tumedaid mägestikke ja pla- needid keerlesid pühalikult.

Ja ühel teisel raamatul seisis säravates tähtedes: Looming. See oli uus maailm.

Jah, kõgu maakera tarkus oli maetud õpetajamaja pööningule ja Mut Hollander, kes tahtis seda võita, et saada maailma ku- ningaks, pani välisevad käed võidetud va- randustele ja sulges huuled hääletuks van- deks: Ma tahan!

Ta ei ehmunud ka, kui äkki vana redel

nagises ja Hannes Henssen ilmus luugiava- uses. Liisi jooksis talle vastu.

„Ta ei tahtnud uskuda, et sa kõik tead,“ seletas ta õhinaga.

Õpetaja silitas oma tarka, ilusat last, kuid üle selle peakese vaatas ta südamikult poisi poole, kes oma kahvatunud ja otsu- tava näoga vaatas tema suunas.

„Tahaksin neid raamatuid lugeda,“ ütles Mut ja läks tulipunaseks.

„Laps, laps,“ vastas õpetaja. „See oleks nagu tahaksid sa end merde heita, ilma et oskaksid lugeda!“

„Küll õpin,“ vastas Mut. „Tahan neid raamatuid lugeda.“

„Hüva, mu tubli poiss, sa pead neid lu- gema. Kui oled küps küllalt ja ikka veel igatsed raamatuid uurida, mille viimane tarkus on see, et meie midagi ei tea. Viie või kuue aasta pärast kohtame siin pöönin- gul uuesti, eks ole?“

Mut langetas pea. Ei, nii palju aega tal ei olnud. Ta pidi kiiremini sihile jõudma. Ja ta tahtis seda. Kuid ta teadis kogemus- test, et jõutakse kiiremini sihile, kui min- nakse üksi. Sellepärast vaikus ta ja alistus sõnalausumata.

Naeratades, lahke sõnaga, saatis õpetaja poisi koju.

13.

Peale sooja päikesepäeva tuli hõõguv õhtu ja imetore õö

Pehmelt libises tuul üle puude; taevast oli läbipaistev nagu sügav järv, helesinine hõbelaikudega. Puhtalt ning suurelt tõusis kuu ning muutis puhkavate majade aknad kallideks kristallruutudeks.

Hollanderimajas lükati riiv tagasi ja Mut libises uksest sooja, rahulikku kuupaistesse, mis võttis teda pehmelt kaissu ning tõotas lohutavalt ta tahtmist täita.

Kuu näitas teed.

Ta puistas kuldseid sädemeid õpetaja- maja puuviljaaia lehestikust, näitas efeu se- gaseid väate, valgustas avatud pööningu- akent, mis vaatas põlluteele ja voolas laia joana pööningule, kus puhkasid varandused.

Hääletumalt kui tuul libises Mut puude alt läbi, vahtis ringi, kuulatas hingetult iga tooni hõbe vaikus. Kobades ja palja- jalu ronis ta efeuväate pidi üles ja kargas lahtisest aknast sisse, kui kell löi üksteist- kümmend.

Seal seisis ta kesk inimtarkuse tumme tunnustajaid, mille juure ta oli vargsi hiili- nud, et neid sundida suud avama ja talle tõde ilmutama. Ta otsis pimeduses raama-

tut, mille õpetaja ta käest oli võtnud, kükitas akna läheduses kuupaistele ja algas teed maailma kuningriiki.

Väljas aga sammus mahe öö üle nõmme, põldude, kus rukis ta ette kummardas, üle üksiku külatänava ning rändas laia maailma. Kuu oli tõusnud kõrgele sinasse ning vajus selgelt ja ilusalt taevasügavikku; esimene, õrn linnuhäl ärkas kuskil.

Ja kui tuli päike ja maapind talle vastu kerkis, tahtes end kasta ta säravasse soojusse, rändas küla aedade taga nõmme viimase maja poole unistav, arg, tõsine inimlaps, kes ei näinud päikest ja miljoneid sädelevaid kastetilku teel, kelle ärevad mõtted lehvisid läbi määratu ilmaruumi nagu kajakad tormise mere kohal, kus nad ei leia, kus puhata.

Ta oli välja astunud lapsesüütuse kaitsvast kitsusest. Nüüd seisib Mut ükski uues maailmas ja tema ümber oli otsatus. Ta verises ja kartis, kartis iga järgmist sammu ja teadis ometi kindlasti, et teeb selle, et ta enam ei saanud hingata mõtete kitsuses ja armetuses, et unistab kogu päeva ja nälgib ja januneb uute õpetuste ja paremate teadmiste järele, et ta ööd muutuvad hommikuks, mis ületab kõik hommikud.

Sel päeval ei ehmatanud ta Jakob Wehrhahmi äkiliste küsimustega. Ta istus vaiksenu, ristipandud kätega ja suurte, rahulikkude silmadega. Kuid täna ja tulevikus juhtus tihti, et ta vaatles imestusega vana külakoolmeistrit, raputas pead ja mõtles: Miks valetab see mees? Ja miks jutustab ta nii palju muinaslugusid?

Ta äratas Jakob Wehrhahnis ja teistes õpilastes peaaegu õudust oma rahuga ja nad uskusid tõsiselt, et ta on haige. Ka Marlen vahtis teda murelikult, et ta on haige. Ka Marlen vahtis teda murelikult ja keeras õhtul kõik ukсед lukku. Kuid kui nägi poega seisvat sõnatus pettumuses, lasi ta tal joosta ning ei noominud teda, kui ta päeval kerra tõmbununa magas pingil maja ees.

Kuust oli saanud sirp ja ööd olid kott-

Kevad mäejalal.

Steineri foto.

pimedad. Siis tõi Mut keelatud varakamb-rist salaja öösel, mis päeval võis lugeda ja kui oli sellega valmis, ronis ta efeuväate mööda üles ja tõi uut vaimutoitu. Ta armastas raamatuid, mida tundis: ta kobas neid pimeduses tänuhakkude kätega; tihti juhtus, et ta põlvitas maha ning pani oma kuuma, pruuni poisipale jahedatele lehtedele. Ta kodunes ajajooksul niivõrd õpetajamaja pööningul, et oleks võinud oma lemmikuid kinniste silmadega leida. Ja kui ta oli koolis või tänaval või kesk inimesi ja mõtles selle õnne salajastele tundidele, pidi ta end ise näpistama, et mitte hõisata õndsusest ja uhkusest.

Lubiinis aga oli surnud öövaht ja ta sarv, mis iialgi ainustki tooni ei olnud teinud, ta karvane, heasüdamline koer, kes oli sõber igaühlega külas ja ta amet olid kuulutatud vabaks ja vallanõukogu pidi neile muretsema uue peremehe. Siis teatas end Andres Spanke ja ütles, ta olevat vana logu ja magada ta ka enam ei saavat; koera olevat ta ikka soovinud, et omada olevust, kellega võiks mõistlikult juttu ajada ja sarve jätvat ta samuti rahule nagu eelkäijagi. Sellepärast tehtagu talle Jumala nimel au ja nimetagu ta Lubiini öövahiks.

Juteldi veel mõndagi, sest kõik peab olema tähtis ja korras. Kuid lõpuks märkasid paremad pead, et nad ei võinud paremini talitada, kui usaldada tumm sarv ja koer Andres Spankele ning mõned päevad hiljem jalutas uus öövaht aeglaselt läbi ra-

hulikkude külatänavate. Ta oli küllalt mõistlik, et mõista, et väsinud inimesed ta lauluga unest äratatud saada ei soovinud ja et nad ei tahtnud ka und näha huluvatest tontidest ja samadest asjadest, mille eest ta neid hoiatas. Ta tegi vaikides ja mõnusaltsalt tiiru omas riigis ning puhkas siis veidi kiriku astmetel. Tubli, karvane Tiiras istus ta kõrvale, pani pea pruunide lontkõrvadega oma isanda põlvedele ja vaatas truude silmadega ta poole. Kui Andres silistas ta selga, peksis ta rõõmsalt karvase sabaga maapinda ja nad mõistsid üksteist suurepäraselt.

Nii teadis Andres täpselt, et see tähendas midagi erilist, kui Tiiras parema kõrva kikki ajas, pahema aga umbusklikult longu lasi ja kahtlustäratavalt nuusutas. Ta võttis siis koera kaelarihmast kinni ning lasi end temast juhtida ja Tiiras näis teadvat täpselt, kuhu minna. Ta vedas oma kannatlikku peremeest enesega mööda külatänavat ning pööras õpetajannaga juures kitsale põlluteele, mis lahutas seal talusid üksteisest ja seisatas lõpuks aidaseina ees, toetas esikäpad plangule ja vingus meeleehteliselt, sest et ei tohtinud haukuda.

Nüüd kuulis Andres isegi, et üleväl lood korras ei olnud. Kostusid sammud ja kahin, kirstud ja kapid nagisesid, keegi libises edasi ja tagasi ja näis alla tulla tähtvat, kus öövaht Andres Spanke ta kraest kinni oleks nabinud.

Kuid sel oli rahulik temperament ja ta teadis väga hästi, et üleval pööningul elukutseline kaabak midagi kohast ei oleks leidnud ja et õpetajahärsa oms rahakasti mujal varjas. Ta toetus sellepärast mõnusalts plangule ja ootas ilma erilise ärevuseta õist külalist.

Ei kestnudki kaua, kui üleval ilmus aknale tume, kitsas kogu — ja nüüd oleks Andres Spanke siiski peaaegu osast välja kukkunud. Kuid ta kogus end aegsalt.

„Pagana pihta,“ pomises ta ainult. Ja kuna veider kelm osavalt müürist alla libises, kükitas Andres aiavärava kõrvale varju ja siis . . .

„Nüüd oled mul käes, sa võrukael!“ kisendas ta vihases rahulduses ja pani poisile käed õlgadele, et see silmapilkselt ehmatusest nõksatas; ka Tiiras tuletas meele oma kohustusi ja asus samuti kinnipüütu kallale, kus juures jutustas rahustavalt sabaga, et asi nii hull ei ole, kui näeb välja.

„Nii!“ ütles Andres Spanke ja pani käed puusa. „Niisugune oled sa siis! Sarnane paganapoiss! Su ema töötab end vi-

gaseks oma ausa nime pärast ja sa käid hiirtejahil! Sa peaksid end maapõhja häbenema, sa suur poiss! Kas arvad, et sa elus kaugele jõuad, kui juba üheksa aastaga varastad . . .“

„Varastama?“ karjus Mut Hollander ja ta silmist lõkendas viha. „Ma ei ole varastanud!“

„Mis on sul siis kuue all? Vist väike katekismus kümne käsuga, küll ma seda juba usun! Mis on sul otsida ööajal õpetaja pööningul, sa võllaröög?“

„Ma ei ole varastanud,“ ütles poiss ja värises pahameelest. „Ta ei tahtnud mulle raamatuid anda enne kui olen kooli läbi teinud ja see oli minu arvates liig pikk aeg. Siis tõin omale mõned raamatud, lugesin nad ja viisin tagasi . . . Ma ei ole ainustki varastanud ja kui keegi seda ütleb selle lõõn kõveraks! Ma ei ole varastanud!“

„Ei ole vajalik, et sa kisendad; ma kuulen veel üsna hästi,“ seletas Andres rahulikult. „Ja kui on nii nagu ütled, siis oled küll veider jõmpikas, kuid sa tead, mis tahad ja see meeldib mulle. See on maailmas haruldus. Ja nüüd ei tarvitse — sa mind silmadega neelata, ma ei tee sulle midagi. Vastuoksa. Nüüd ootame rahulikult kuni läheb valgeks ja siis lähme koos õpetaja juure ja jutustame talle uudishimulisest hiirest ta pööningul.“

Nii pikk ei olnud Mut Hollanderile veel ükski öö paistnud.

Ja kui ta lõpuks seisis Andrese kõrval Hannes Hensseni ees, tulipunase näoga ja pigistades rõõvituid raamatuid kõvasti rinnale, värisesid ta huuled nii väga, et ta enese eest kõnelda ei saanud, vaid selle Andrese hooleks pidi jätma, kes heastidamlikult ja rahulikult oma öise avantüüri jutustas.

Alles kui õpetaja ta poole kummardas, et vaadata talle tõsiselt ja uurivalt silmadesse, leidis ta mõned kogelevad sõnad.

„Kui Teie raamatud ära võtate“, ütles ta hingeldades, „siis tahan meelsamini surnud olla, siis ei taha ma enam elada . . . ei või ma enam elada . . .“

„Sa imelik laps,“ pomises õpetaja ja raputas pead. „Mis tead sa elu väärtusest?“

„Teie võite küsida, mis tahate“, palus Mut, sest tundis: nüüd tuli tõendada, et ta ei tarvitse kuus aastat oodata, enne kui võis hakata õppima enese pea järele. „Küsi ainult, ma ütlen teile, mis olen lugenud . . .“

Ja ta jutustas varandustest, mis oli leidnud öösel, ja nimetas neid, mida armastas

kõige rohkem, jutustas võõrastest teadmistest ja enese omist ja see oli pikk ja rõõmus jutustus.

Andres Spanke seisis ikka veel poisi kõrval ja kratsis kõrvataguseid.

„Ta on veider, see on kindel,“ ütles ta lõpuks. „Kuid sooviksin, et ta oleks minu poeg.“

„Sul on õigus“, vastas õpetaja ja võttis Mut Hollanderi käe. „Viin ta ema juure, et see ka rõõmustaks. Kui see ei oleks meist ülbe, et tahame mõistatada kõige kõrgema teid, ütleksin: Jumal tahab, et see laps oleks ta vägevuse ja armu kuulutaja.“

„Pagana pihta“, pomises Andres Spanke ja vaatas õpetajale järele, kes, Mut käe kõrval, sammus majakese poole kesk nõmme. „Tiiras, Tiiras, mulle näib, et see oli tore saak täna öösel!“

Ja Andres rõõmustas, et oli Lubiiis övahiaks hakanud . . .

Üle Marleni kahvatu näo libises ehmatuse vari, kui nägi õpetajat lapsega tulevat. Ta oli ammu juba oodanud Muti ja salaja hirmu tundnud, kuna see tavalikult enne koitu tagasi oli tulnud.

Ta auku vajunud silmist oli näha, et ta ei olnud maganud juba palju öid, et ta oli väsinud ja kandis rasket koormat.

Ta pakkus õpetajale istet, mille põllega puhtaks oli pühkinud. See istus muiates toolile, saatis poisi toast ja vaatas siis ilusa, vaikse rõõmuga tõsise naise poole, kes nõjatus lauale.

„Mu armas Marlen“, algas ta, „õigupoolest peaksime täna jõulusid pühitsema. Sest tulen sulle ütlema: Vaata, ma kuulutan teile snurt rõõmu!“

Marleni uskmatud silmad vahtisid õpetajat.

„Jah, Marlen — sa oled palju kannatanud, sa oled vist ammu kaotanud usu õnnesse, kuid sinu isikus täitub vana, armas sõna: Vihmale järgneb päikesepaiste — ja tõepoolest, see päikesepaiste on nii kullane, et võib kõiki su elupäevi valgustada. Kas tead, kus su poiss kõik need suveööd viib?“

„Vist nõmmel,“ ütles Marlen, „nagu ta isa poisipõlves.“

„Ei, Marlen — mitte nõmmel. Ta ronis mu pööningule, kus on mu raamatud, ning elas seal nagu kullakaevaja kunagi, kes otsib kulda ja kalleid kive. Imestan, mis ta väike pea vastu võtta on suutnud. Sul on õnnistatud laps, Marlen! Su emasüda

võib hõisata! Vaata, seda ütlen sulle oma kogemuste põhjal. Ainult vähesed emad kasvatavad sarnase lapse suureks. Inimliku äranägemise järele ootab teda rikas tulevik. Jah, Marlen, Jumal armastab su last kõrgeima isaarmastusega.“

Marleni näkku oli tõusnud veri ja nüüd tegi see tore, sädelev, soe naisenägu jälle igauhe meele rõõmsaks, kes seda nägi.

„Tulevik?“

„Jah, Marlen — kui tahab Jumal, suur tulevik. Kui ta jätkab teed, kuhu on ajanud teda õppimistung, siis võib tast saada väljavalitu. Kuid meie peame veidi ta teed tasandama.“

„Jah — kuidas võib see sündida?“

Õpetaja võttis ta käe, mille Marlen talle jättis vastupanematult.

„Algus, Marlen — see nõuab su emastidamelt ohvrit, sest ta peaks sust kauaks ajaks lahkuma.“

Õpetaja tundis, kuidas naisekäsi ehmatusest külmenes.

„Mut!“ hüüdis ta tõrjuva hirmuga — ja vaikis.

„Kas näed, kui ta õppima peab, mis vajab eluks, peab ta linna, gümnaasiumi minema, uude ellu. Eks ole, sa mõistad seda?“ Marlen noogutas. Ta tundis lapse silmi enesel, kes ta hüüdel sisse oli tulnud ja õpetaja taga seisis. Raske, halvav külmus langes ta südamele.

„Sel sügisel,“ jätkas Hannes Henssen, „saan oma Dieteri sinna kooli. Ta on mahe ja õrn ja peab mu kutse pärima. Gümnaasiumi direktor on mu vana sõber, kes poisi väikese tašu eest oma perekonda võtab ja kui temaga kõnelen, siis teaks ka Mut kohakese selles lahkes majas. Tal on armas, kodune abikaasa ja ainus tütreke, kümme või üksteistkümme aastat. Mut tuleks selgetesse, korraldatud oludesse ja ta eest saaks hästi hoolitsetud. Kas sa ka nii ei arva?“

„Jah,“ ütles Marlen kuiva kõriga. „Kuid kosti- ja kooliraha? Ja tal peavad olema puhtad, uued asjad, kui läheb linna — ja mul ei ole raha.“

„Tean seda, Marlen. Kui mul enesel ei oleks tarvis toita kaheksat näljast suud ja kui ma ise mõnikord murelikult tulevikku ei vaataks, ütleksin: Jäta see minu hooleks. Nüüd ei või ma seda. Ja siiski — sellepärast ei pea su lapse tulevik hävinema. Kas ei tea sa kedagi, Marlen, kes laenaks sulle raha väikeste protsentide eest?“

Marleni nägu kahvatus. (Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Koi.

Tulp on suur iriseja ja koi. On asunud sõbra juure. Sõõb ja joob kahe eest varahommikust hiis-õhtuni. Ja kui ta siis juba küllalt on sõõnud ning joonud, peab ta mooraalijuulusi. Nõnda tänagi.

„Sina pillud oma raha kahe käega aknast välja,“ pörutab ta. „Vaata mind! Mina ei tarvita üht kolmandikkugi sellest, mis sina raiskad. Küll sa seda kord kindlasti kahetsed.“

„Hea küll; ma tahan ennast parandada.“

„Tubli. Ja mis sa teed kõige esmalt?“

„Ei kutsu sind enam võõraks.“

Tulp ei ole kuri. See pole tema omandus. Sellega kaotab ta palju. Tulp küsib rahulikult:

„On sul sigareid?“

„Paraku ei.“

„Kahju. Ehk toob sinu teenija mõned?“

„Minu teenija on välja läinud?“

„See on paha. Päris hull kohe.“

„Kuidas nii?“

„Nüüd pean ma oma sigari põlema süütama.“

Teiste inimeste rahast elada on elukutse. Tulp harastab seda kunsti kangesti.

„Kas võid mulle laenata kümme krooni?“ küsib ta lühikese pausi järele.

„Ei. Kui sa kannad seda kallist sõrmust, mille sa kergesti võiksid ära müüa, ei saa sa minu käest midagi.“

Tulp pingutab oma tundelikku keelt.

„See sõrmus on mul kallis mälestus mu emast, sellest ei või ma lahkuda.“

Teine ütleb:

„Ja minu raha on kallis mälestus mu isast, selle hoian omale!“

Lood Eevist.

Eevi viibis maal vanaema juures.

Vanaema kasvatab sulgloomi ja valmistab järgmiseks päevaks kaht kana sõõgiks. Isius õhtul õues ja puhastas kanu sulgedest. Huvitatult silmitses seda tegevust Eevi.

„Ja teised kanad?“ küsis ta.

„Missugused?“

„Need, kes nüüd lauta lähevad — kas nad peavad enda ise lahti riietama või kisud sina neilgi suled maha nagu praegu siin neil kahel?“

Evi oli saanud sünnipäevaks nuku.

Täna oli ta üleannetu.

„Sa pead nuku mulle tagasi andma,“ ütles ema, „see o'gu sinu karistus.“

Eevi mõttes järele. Siis ütles ta:

„Palun — võta ta — aga nüüd pead sa mulle ka need suudlused tagasi andma, mis ma sulle eile nuku eest andsin!“

Eevi jookseb ema juure.

„Miks tõõtab isa kogu päeva, ema?“

E: a õpetab: „Isa tõõtab sinu ja minu jaoks, et saaksime riideid ja süü.“

Ütleb Eevi: „Eks ole, ema, vanaisa peab meie jaoks ka kogu päeva suitsetama, mis?“

Isa läheb reisile. Ema ja Eevi saavad ta jaama. Rong läheb teele. Eevi lehvitab kaua talle järele.

Viimaks kaob rong kaugemale. Siis näeb Eevi sealt, kuhu rong kadus üht rongi esile kerkivat, mis nende poole tuleb. Ärevalt hüüab ta:

„Ema, ema! rong tuleb tagasi — vististi on isa midagi maha unustanud!“

Eevil oli seitsmes sünnipäev. Ta sai suure, ilusa tordi.

Ema lõikab tordi lahti.

„Kas tohib ema ka tüki torti võtta?“

„Ometi — jah — ema,“ neelatab Eevi. Aga juba tõusevad talle pisarad silma. Kohkudes vaatab ta ema taldrekule.

„Aga, Eevi, kas sa seda siis meelsasti ei näe?“

Eevi hakkab nutma.

„Ometi — ometi — ema — annan sulle meelsasti ühe tüki oma tordist, aga palun, lase mind selle eest vähemalt pisut nutta!“

Kits.

Isa tuleb rõõmsas tujus koju ja tõmbab oma järel tuppa kitse.“

„Vaadake, mis ma ostsin! Imeilusa kitse.“

Lapsed jooksevad rõõmsasti kõik kokku, kuna ema ehmudes hütab:

„Aga see on ju meeletus! Mis peame küll selle kitsega siin tegema?“

„Noh, kuule, kaitseb isa, „kui praktilik see on. Piim, või, juust — kõik omast käest!“

„Kus meil siin on vaid üks tuba, sina mina ja neli last — ja nüüd veel kits ka! Mõlle ometi käräle ja haisule!“

„Oh,“ rahustas isa, „küll see hea loom sellega varsti harjub!“

Villi oli hambaarsti juures. See tõmbas tal õõnsa hamba suust.

„Kas võin oma hamba saada enesele, onu doktor.“ palus Villi hiljem. Arst andis talle selle.

Villi viis ta koju, toi kõõgist lusikafäite suhkrut ja pani hamba sinna sisse.

„Nii,“ naeris ta kahjurõõmsalt, „valuta nüüd niipalju kui tahad!“

Isa ja tütar.

„Harjuta hoolega klaverimängu, siis annan sulle kümme senti!“

„Oh, naabrid lubasid mulle anda kakskümmend senti, kui ma seda ei tee!“

Suurim kindlustusettevõtte Eestis on

Eestimaa Kinnitus Aktsia-Selts

„EKA“

Toimetab: elu-, tule-, õnnetusjuhuste-, autokasko-, veo-, klaasi- j. n. e. kindlustusi.

Vastutussummad üle	1.000.000.—	kr.
Preemiasissetulek	1.000.000.—	”
Elukinnitussummad	10.000.000.—	”

Juhatus asub: **Tallinnas, Vabaduse plats 5, „EKA“ majas.**

ESINDUSED:

Tartus, Kalda t. 7-2, tel. 11-00, E. Käspert
 „ Jaani t. 24, tel. 6-35, 8-35, Tartu Tööstuspank
 Võrus, Aleksandri t. 8, tel. 1-44*W, Pfeiffer,
 „ Aleksandri t. 14, tel. 204, J. Ress
 Petseris, Turuplats 18, tel. 91, Petserimaa Vast. Kred.
 Ühisus.
 Valgas, S. Sepa t. 6, A. Kolkas
 Rakveres, Vaksali t. 31, tel. 62, P. Rõõmusaar
 Narvas, Jaama t. 6, tel. 2-70, Ed. Viik
 Pärnus, Rütli t. 1, tel. 5-19, H. Kuusner

Pärnus, Pühavaimu t. 8, H. D. Schmidt
 Viljandis, Posti t. 14, tel. 1-85, R. Jams
 Haapsalus, Ehte t. 5, K. Maison
 „ Suur Lossi t. 18, I. Rull
 Kuresaares, S. Sadama t. 16, F. Soon.
 Tapal, Apteegi t. 4, J. Looismann
 Paides, Pärnu t. 24, A. Vilms
 Tõrvas, Veski t. 16, tel. 60, R. Zirnask.
 Põltsamaal, Jõgeva mnt. 23, tel. 91, V. Eckbaum
 Jõhvis, Jõhvi Ühispank, tel. 17

A./S. ODOR

Tallinn, Kivimurru t. 2, tel. 310-98.

Soovitame pühiks:

Lõhnaõli ja kölnivett;
Chypre, Köningslieder, Magnolia, Quelles belles fleurs jne.
Divinia, Jaapani ja Oriental
 puudreid.

Iluduskreeme nagu:
Odorcream, Coldcream ja
Kasekreem.
Odor hambapastat ja pulbrit
Küünite lakki, huulte ja kulmu
pulki j.n.e.

Ostke, toetage kodumaa tööstust.

Kaunim ja väärtuslikum

— **kink pühiks** —

on

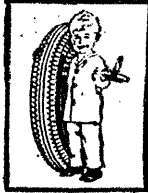
„Romaani“ ilukõites aastakäigud.
 Saada kõigist suuremaid raamatukauplustest ja talitusest.

Vene tän. 13.

Telefon 437-18.

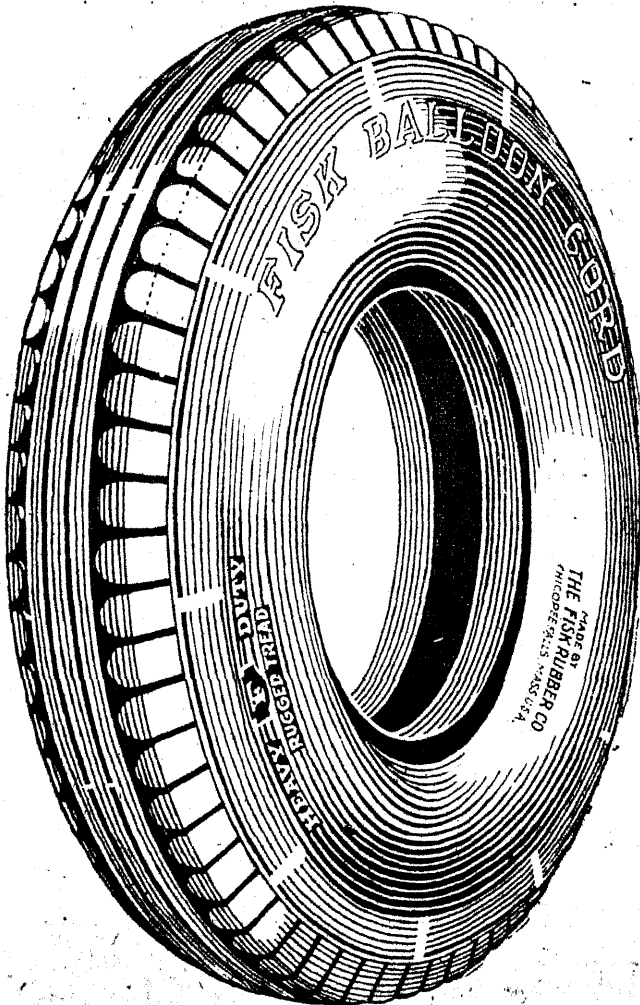
FISK

TIME TO
RE-TIRE
GET A FISK!

TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

Maailmakuulsad autokummid

Suur kilomeetrite
arv, põrutuseta ja
libisemiskartuseta
sõit,

mida
võimaldab eriline

Air-Flight

(õhulsõit)

ehitusviis.

TALLINN,
Vene tän. 13
Telefon 437—18.